

Mukhtaaraat min Kitaab-il-Janaa'iz

[Yaliyoteuliwa kutoka katika Kitaab-ul-Janaa'iz]

Mwandishi:

Imaam Muhammad bin Swaalih bin 'Uthaymiyn

Imekusanywa na kutarjumiwa na:

Abu Bakr Khatwiyb al-Atrush

Dibaji ya mfasiri.....	7
1. Imesuniwa kumkumbusha mgonjwa kuacha anausia na kutubia?	8
2. Ni lipi la kufanya kwa wale walio mbele ya anayetaka kukata roho?	8
3. Inafaa kutoa adhaana kwenye sikio la maiti?	10
4. Maiti hulakiniwa kabla au baada ya kufa?	10
5. Katika hali hii ndio itafaa kumsafirisha maiti kumtoa mji mmoja hadi mwingine	11
6. Ni ipi hukumu ya kumchelewesha maiti mpaka ndugu zake wafike?	12
7. Inajuzu mtu kuacha anausia kuzikwa sehemu maalum?	12
8. Inajuzu kwa wanandoa kuoshana wanapokufa?	13
9. Inafaa kwa mwanaume kumuosha msichana na mwanamke kumuosha mvulana?	13
10. Inafaa kumvua maiti nguo zote na akaonekana na wale wasiohitajika?	14
11. Ni ipi hukumu ya kukata kucha za maiti, masharubu na nywele za sehemu ya siri?	15
12. Inajuzu kung'oa meno ya dhahabu ya maiti?	15
13. Kipomoko kinaoshwa, kuvikwa sanda na kuswaliwa?	15
14. Inafaa kwa mwoshaji kuelezea yale anayoyaona kwa maiti?	16
15. Maiti asiyeweza kuoshwa anafanywa nini?	17
16. Kutia manukato mwili mzima wa maiti imethibiti?	17
17. Imesunuliwa kumfungisha maiti mikono kama anayetaka kuswali?	18
18. Ni wapi imamu anaposimama pindi anapomswalia maiti mwanaume na mwanamke? ..	18
19. Maiti wakiwa wengi wanapangwa na kuswaliwa vipi?	19
20. Inafaa kuwabainishia waswalaji jinsia ya maiti kabla ya swalah ya jeneza?	20
21. Maiti wakiwa wengi waswaliwe pamoja au kila mmoja aswaliwe kivyake?	21
22. Inafaa kwa ndugu wa maiti kusimama pembezoni kwa imamu?	21
23. Imesuniwa kufanya safu tatu ikiwa idadi ya wenye kuswali ni ndogo?	22
24. Ni lazima kusawazisha na kuziba mianya ya safu katika swalah ya jeneza?	23

25. Inafaa kwa wanawake kuswali pamoja na wanaume swalah ya jeneza?	23
26. Katika hali hii mtu aanze kwanza na swalah ya faradhi au ya jeneza?.....	24
27. Mtu afanye nini akiwa na mashaka juu ya maiti anayetaka kumswalia?.....	24
28. Inafaa kuuliza kama maiti alikuwa anaswali?	26
29. Ni wajibu kumswalia maiti kwa pamoja?.....	27
30. Ni Sunnah kuleta du'aa ya kufungulia swalah na Isti'aadhah katika swalah ya jeneza? .	28
31. Ni ipi hukumu ya kusoma Suurah nyingine baada ya al-Faatihah?	28
32. Imaam Ibn 'Uthaymiyn kuhusu Imamu kuleta Tasliym mbili.....	29
33. Imaam Ibn 'Uthaymiyn kuhusu kunyanyua mikono wakati wa Takbiyr	29
34. Ni vipi atakamilisha swalah yule aliyepitwa na baadhi ya Takbiyr za swalah ya jeneza?	30
35. Mtu akijiunga na imamu baada ya Takbiyr ya tatu amuombee du'aa au asome al-Faatihah kwanza?	30
36. Ni ipi hukumu ya kumswalia maiti makaburini kwa wale waliopitwa na swalah?.....	31
37. Inafaa kujenga msikiti makaburini kwa ajili ya wenye kumswalia maiti?	32
38. Kwenda makaburini kuwaswalia maiti kila alhamisi na ijumaa	32
39. Ni ipi hukumu ya kumswalia maiti asiyekuwepo?	33
40. Ni yapi maoni yenye nguvu kuhusu kumswalia asiyekuwepo?	34
41. Inafaa kumswalia mtu aliyemuua mkewe na akajiua na yeye?	35
42. Ni ipi hukumu ya kukata swalah baada ya kujua kuwa maiti ni mtenda madhambi?	36
43. Inajuzu kwa mwanamke kuwaswalisha wanawake wenzake nyumbani kwa maiti?.....	37
44. Ni vipi namna ya kuyaswalia makaburi mawili baada ya kuzikwa?.....	37
45. Ni ipi Sunnah wakati wa kulisindikiza jeneza na wakati wa kuzika?	38
46. Ni bora kubeba jeneza juu ya mabega au juu ya gari?.....	39
47. Ni ipi maana ya Tarbi' wakati wa kubeba jeneza?	39
48. Ni ipi hukumu ya kuanza kuingia makaburini kwa mguu wa kushoto?.....	40
49. Ni ipi hukumu ya kusindikiza jeneza la muislamu?.....	40

50. Imewekwa katika Shari'ah kumfunika maiti kwa kitambaa kilicho na Aayah za Qur-aan?	41
51. Ni ipi hukumu ya kuvutana mazishini?	42
52. Mwenye kuchelewa kusindikiza jeneza anapewa thawabu?	42
53. Ni ipi hukumu ya kunyanyua sauti wakati wa kusindikiza jeneza?	43
54. Ni lini mtu anatakiwa kukaa baada ya kulisindikiza jeneza makaburini?	44
55. Ni ipi hukumu ya kunyanyua sauti mazishini?	44
56. Ni ipi hukumu ya kufunika kaburi la mwanamke pindi anaposhushwa ndani ya kaburi?	45
57. Ni ipi hukumu ya sanduku linalowekwa kwenye jeneza la mwanamke?	45
58. Ni ipi hukumu ya kufunika jeneza la mwanamke kwa nguo wakati wa mazishi?	46
59. Ni ipi hukumu ya kuweka jiwe katikati ya kaburi la mwanamke?	46
60. Ni ipi hukumu ya kuchimba kaburi pasi na mwanandani?	47
61. Kusimama pembezoni mwa kaburi na kumwangalia maiti imewekwa katika Shari'ah?	47
62. Inajuzu kuwazika maiti usiku?	48
63. Ni nani ana haki zaidi ya kumshusha maiti kaburini?	48
64. Kutokea upande gani maiti ashushwe ndani ya kaburi?	49
65. Kunasemwa nini pindi maiti anapowekwa ndani ya kaburi?	50
66. Maiti anatakiwa kulazwa upande gani?	50
67. Ni ipi hukumu ya kumlaza maiti kwa mgongo na kuweka mikono yake juu ya tumbo?	51
68. Ni ipi hukumu ya kuliwekea jeneza kitambaa kilichodariziwa pindi anapowekwa ndani ya kaburi?	52
69. Ni ipi hukumu ya kufungua mafundo na kufunua uso wa maiti ndani ya kaburi?	53
70. Je, kuna asli yoyote ya kurusha udongo mara tatu upande wa kichwa cha maiti?	53
71. Ni kipi kilichowekwa katika Shari'ah kufanya wakati wa kumfukia maiti na udongo? ..	54
72. Ni ipi hukumu ya kulinyanyua kaburi?	55
73. Ni ipi hukumu ya kuweka jiwe au mawe mawili karibu na kaburi la mwanamke?	55

74. Nini maana ya kaburi lililoinuliwa/kunyanyuliwa?	56
75. Ni ipi hukumu ya kuyaangaza makaburi kwa mishumaa na mataa ya mafuta?	57
76. Ni ipi hukumu ya kuyajengea makaburi mawe na kuandika juu yake?	58
77. Ni ipi hukumu ya kuandika kwenye majiwe ya makaburi au kuyapaka rangi?	59
78. Ni ipi hukumu ya kuweka alama fulani kwenye kaburi au kuandika jina la maiti juu yake?	60
79. Ni Sunnah kuweka vichaka vya kijani na kitu kingine kwenye kaburi?	61
80. Ni ipi hukumu ya kuweka majani na nyasi juu ya kaburi?	62
81. Ni lazima kurudisha udongo wote uliochimbwa kutoka ndani ya kaburi?	63
82. Ni ipi hukumu ya kuyanyunyizia maji makaburi ili udongo uwe imara?	63
83. Ni ipi hukumu ya kupita na viatu kati ya makaburi?	64
84. Ni haramu au imechukizwa kutembea na viatu makaburini?	64
85. Ni ipi hukumu ya kuvua viatu pindi mtu anapoingia makaburini?	66
86. Ni ipi hukumu ya kutembea juu ya makaburi?	67
87. Ni ipi hukumu ya kuweka njia kwenye makaburi au kufanya ni sehemu ya kukaa?	67
88. Ni ipi hukumu ya kuyachimbua makaburi kwa ajili ya kupitisha barabara?	68
89. Ni ipi hukumu ya kulifukua kaburi ili kuchukua dhahabu ya maiti?	69
90. Ni ipi hukumu ya kulijengea kaburi ukuta ili kulilinda na wanyama?	69
91. Amepata makaburi shambani kwake	70
92. Ni ipi hukumu ya kujenga nyumba juu ya makaburi ya waislamu?	70
93. Inatakiwa kuwa na msimamo wa kati na kati kwa makaburi	72
94. Kujenga kuba kutokana na ndoto	73
95. Ni ipi hukumu ya kupaweka mataa makaburini?	74
96. Mtu afanye nini na sehemu ya makaburi ya zamani ambapo kumegeuzwa barabara?	75
97. Ni ipi hukumu ya kuwazika maiti misikitini?	76
98. Kuacha wasia wa kuzikwa msikitini	77

99. Ni ipi hukumu ya dini kulijenga kaburi kwa matofali na simenti juu ya uso wa ardhi?..	77
100. Amegundua mifupa ardhini pindi alipokuwa anajenga nyumba	78
101. Ni ipi hukumu ya kuzika zaidi ya mtu mmoja kwenye kaburi?.....	79
102. Msichana wa miezi sita amezikwa kwenye kaburi moja na mvulana wa miezi sita mimba iliyoporomoka	79
103. Mama amezikwa na mwanamke aliyezikwa miaka mitatu iliyopita	80
104. Ni ipi hukumu ya kuwazika Ahl-ul-Bid'ah kwenye makaburi ya Ahl-us-Sunnah?	81
105. Ni ipi hukumu ya kumsomea maiti Qur-aan na kuiweka juu ya tumbo lake?	81
106. Inajuzu kwa mlezi wa maiti kuwaomba wahudhuriaji kumsamehe yule maiti?	82
107. Ni ipi hukumu ya kumlakinia maiti baada ya kuzikwa?	82
108. Ni ipi hukumu ya kuwaomba wahudhuriaji wamshuhudilie maiti?	83
109. Ni muda kiasi gani inatakiwa kubaki makaburini baada ya mazishi?.....	84
110. Ni ipi hukumu ya kukodi watu nyumbani waje kumsomea yule maiti?	85
111. Inajuzu kuwasomea "al-Faatihah" maiti?.....	86
112. Ni ipi hukumu ya kusoma Suurah "Yaa Siyn" na "al-Ikhlaasw" makaburini?	87
113. Ni ipi hukumu ya kusoma "Yaa Siyn" baada ya kuzika?	88
114. Ni ipi hukumu ya kusoma Qur-aan kwa ajili ya roho ya maiti?	89
115. Ni ipi hukumu ya kukusanyika karibu na kaburi kwa ajili ya kisomo cha Qur-aan?	91
116. Ni ipi hukumu ya kumpa maiti thawabu za kisomo?	92
117. Ni ipi hukumu ya mtu kuwaombea maiti na kujiombea mwenyewe kwenye kaburi?...	94
118. Ni ipi hukumu ya kumuombea maiti du'aa ya pamoja baada ya kuzika?.....	95
119. Ni ipi hukumu ya kupelekea misahafu makaburini?	95
120. Ni ipi hukumu ya mawaidha wakati wa mchakato wa mazishi?	96
121. Ni ipi hukumu ya kutoa mawaidha makaburini, masherehe na kwenye mialiko?	97
122. Ni ipi hukumu ya kutaja mazuri ya maiti?.....	98
123. Ni ipi hukumu ya "Chakula cha Ramadhaan"?	99

Dibaji ya mfasiri

Himdi zote zinamstahikia Allaah. Swalah na salaam zimwendee Mtume wa Mwisho, kizazi chake na Maswahabah wake.

Amma ba'd:

Napenda kuwawasilishia ndugu zetu baadhi ya fataawaa zinazohusiana na mazishi tangu mwanzo wa kumwandaa maiti mpaka mwisho anapozikwa. Fataawaa hizi zimetolewa katika mjaladi wa 17 katika "Majmuu'-ul-Fataawaa" ya Shaykh Ibn 'Uthaymiyn (Rahimahu Allaah). Baada ya kuzisoma nikaona kuna umuhimu wa kufasiri baadhi ambazo zitampa mpendwa msomaji sura ya jumla inayohusiana na mazishi na mjumuiko wa fataawa hizi nimezipa anwani "Mukhtaaraat min Kitaab-il-Janaa'iz" ambapo ndani yake nimekusanya fataawaa 123.

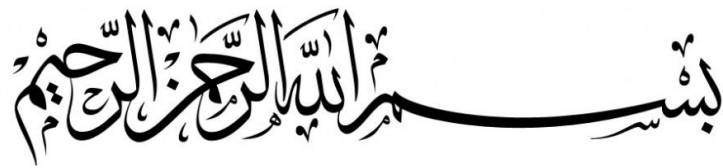
Mwisho wa kila fatwa nimeweka marejeo (chanzo) ambapo fatwa hiyo inapatikana kwa kuandika uk ikiwa na maana ya ukurasa ili kwa yule anayetaka arejee katika asli ya fatwa hiyo.

Itambulike kuwa sikutilia sana umuhimu kuchakachua fataawaa zinazoweza kuwa ndio sahihi, maoni yenye nguvu au zilizo karibu zaidi na usawa kwa mujibu wa *Qur-aan, Sunnah* na yale *waliyokuwemo as-Salaf as-Swaalih*. Sikutilia umuhimu hayo. Haya nayasema nikiwa na maana ya kwamba yale ambayo yatakuwa si sahihi au yakawa ni maoni yasiyokuwa na nguvu kwa mujibu wa *Qur-aan* na *Sunnah* hayatobadilishia uhalisia wa mambo haki kuendelea kuwa haki. Hakuna kilichokingwa na makosa kabisa isipokuwa Maneno ya Allaah peke yake. Lakini hata hivyo hilo halishushi hadhi ya Shaykh (Rahimahu Allaah) na atakuwa baina ya ujira moja au mbili. Tunamuomba Allaah (Ta'ala) atujaalie miongoni mwa wale wenye kuyasikia na kufuata yale ya haki.

Vilevile ninamuomba Allaah ajaalie kazi hii niwe nimeifanya kwa kutafuta radhi Zake na Pepo Yake, aifanye iwe ni nzito kwenye mizani ya mema yangu, awalipe wasomaji, wale wataosaidia kuisambaza, atusamehe dhambi zetu sote na atujaalie mwisho mwema. Aamiyn!

Abu Bakr Khatmiyy al-Atrush

19 Dhul-Hijjah 1437

1. Imesuniwa kumkumbusha mgonjwa kuacha anausia na kutubia?

Swali: Wanachuoni (Rahimahumu Allaah) wamesema kuwa imesuniwa kumkumbusha mgonjwa kufanya tawbah na kuusia na kuna wanaosema kuwa hili linahusiana na yale maradhi ya khatari na si yale maradhi mepesi. Ni yapi maoni yako?

Jibu: Naonelea kuwa inatakiwa kumkumbusha mgonjwa kufanya tawbah na kuusia. Tawbah na kuusia ni mambo yamewekwa katika Shari'ah wakati wowote ule. Lakini mtu afanye hivo kwa njia isiyomshtua mgonjwa¹.

2. Ni lipi la kufanya kwa wale walio mbele ya anayetaka kukata roho?

Swali: Aliyekaa afanye nini mbele ya ambaye anataka kukata roho? Kumsomea "Yaa Siyn" ambaye anataka kukata roho ni jambo limethibiti katika Sunnah au halikuthibiti?

Jibu: Kumtembelea mgonjwa ni haki ya muislamu kwa muislamu mwenzie. Inatakiwa kwa yule anayemtembelea mgonjwa amkumbushe kutubia, ule wasia ambao ni wajibu kwake na autumie muda wake kumdhukuru Allaah ('Azza wa Jall). Hakika mgonjwa ni mwenye haja kwa kitu kama hichi.

---

¹ Uk. 71

Mtu atapoyakinisha kuwa mauti yamemjia, basi anatakiwa amlakinie "Laa ilaaha illa Allaah". Hivo ndivyo alivyoamrisha Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam)². Amtajie Allaah kwa sauti atayoisikia mpaka akumbuke na amdhukuru Allaah. Wanachuoni wamesema:

"Haifai kumuamrisha kufanya hivo. Huenda akawa na dhiki kifuani mwake na akawa katika hali ngumu ambapo matokeo yake akakataa kutamka shahaadah. Hatimaye aje kupata mwisho mbaya. Badala yake anatakiwa kumkumbusha kimatendo kwa njia ya kumtajia Dhikr mpaka aweze kuisema. Pale atapotamka shahaadah tu basi anyamaze na wala asimzungumzishe baada ya hapo. Lengo ni ili maneno yake ya mwisho kutamka iwe ni shahaadah. Endapo itatokea akatamka [maneno mengine] basi amlakinishe³ tena kwa mara ya pili ili maneno yake ya mwisho iwe ni shahaadah."

Kuhusu kumsomea "Yaa Siyn" ambaye anataka kukata roho wanachuoni wengi wanaonelea kuwa ni Sunnah. Hilo ni kutokana na maneno yake (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam):

*"Wasomeeni maiti wenu "Yaa Siyn.""*⁴

Lakini hata hivyo kuna wanachuoni wameitia dosari na kuidhoofisha Hadiyth hii.

Kwa hiyo kusoma Suurah hii kwa wale walioisahihisha itahesabika ni Sunnah. Kuhusu wale walioidhoofisha itahesabika si Sunnah⁵.

---

² Muslim (916).

³ Kumlakinia, kulakini n.k. Bi maana kumwambia maiti atayosema.

⁴ Ahmad (04/257) na Abuu Daawuud (3121).

⁵ Uk. 71-72

3. Inafaa kutoa adhaana kwenye sikio la maiti?

Swali: Ni ipi hukumu ya kuadhini kwenye sikio la maiti na kumlakinia "Laa ilaaha Allaah" na kumwambia atayowajibu Malaika wawili baada ya kuzikwa?

Jibu: Kutoa adhaana kwenye sikio la maiti ni Bid'ah.

Kumlanikia shahaadah ni jambo limeamrisha na Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam)⁶.

Kuhusu kumwambia majibu atayowajibu Malaika wawili baada ya kuzikwa ni jambo limepokelewa katika Hadiyth. Lakini hata hivyo ni Hadiyth dhaifu isiyotakiwa kutegemewa⁷.

4. Maiti hulakiniwa kabla au baada ya kufa?

Swali: Ni lini hulanikiwa maiti?

Jibu: Anayetaka kufa analakiniwa "Laa ilaaha illa Allaah". Hivyo ndivyo Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) alivyomfanyia ami yake Abu Twaalib pindi mauti yalipomjia. Alimwambia:

*"Ami yangu! Sema "Laa ilaaha illa Allaah" ni maneno nitayokutetea kwayo mbele ya Allaah.""*⁸

Lakini hata hivyo ami yake Abu Twaalib hakuyatamka na hatimaye akafa juu ya shirki.

---

⁶ Muslim (916).

⁷ Uk. 73-74

⁸ al-Bukhaariy (1360) na Muslim (39).

Kuhusu kumlakinia baada ya kufa ni Bid'ah. Hakukuthibiti Hadiyth kutoka kwa Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) juu ya hilo. Kinachotakiwa kufanywa ni yale yaliyopokea Abu Daawuud ambapo Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) alipokuwa akimaliza kumzika maiti husimama mbele yake na kusema:

*"Muombeeni msamaha ndugu yenu na mumtakie uthabiti. Hakika hivi sasa ataulizwa."*⁹

Ama kusoma na kulakini kwenye kaburi ni Bid'ah isiyokuwa na asli¹⁰.

5. Katika hali hii ndio itafaa kumsafirisha maiti kumtoa mji mmoja hadi mwingine

Swali: Ni ipi hukumu ya kumsafirisha maiti kutoka nchi moja hadi nyingine?

Jibu: Inajuzu kumsafirisha maiti kumtoa katika mji mmoja hadi mwingine ikiwa kuna sababu sahihi. Kwa sharti kusikhojiwe juu ya viungo vya maiti kuharibika. Lakini hata hivyo lililo bora ni kumzika maiti katika ule mji aliyofiaeko. Kuna kufanya mbio katika kumwandaa¹¹.

---

⁹ Abuu Daawuud (3221).

¹⁰ Uk. 74-75

¹¹ Uk. 76

6. Ni ipi hukumu ya kumchelewesha maiti mpaka ndugu zake wafike?

Swali: Ni ipi hukumu ya kuchelewesha kuliswalia jeneza mpaka wahudhurie ndugu wa maiti na ni kipi kidhibiti juu ya hilo?

Jibu: Kuchelewesha kumwandaa maiti na kumswalia ni kwenda kinyume na Sunnah na ni kwenda kinyume na yale aliyoamrisha Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) pale aliposema:

*"Lifanyisheni haraka jeneza. Endapo atakuwa ni mtu wa kheri, basi itakuwa ni kheri inayomtangulizia. Akiwa ni kinyume na hivyo, itakuwa ni shari mnayojitwisha kwenye mabega yenu."*¹²

Haifai kuwasubiri. Isipokuwa ikiwa ni kwa muda mdogo kama mfano wa saa moja au saa mbili. Ama kulichelewesha kwa muda mrefu ni jambo linaenda kinyume na Sunnah. Vilevile ni kumfanyia jinai maiti. Nafsi njema pindi watu wa maiti wanapomtoa huwaomba wamuharakishe. Hili ni kwa kuwa ameahidiwa kheri na thawabu kubwa¹³.

7. Inajuzu mtu kuacha anausia kuzikwa sehemu maalum?

Swali: Inajuzu kwa mtu kuacha anausia kuzikwa sehemu maalum?

Jibu: Ndio, inajuzu kuacha anausia kuzikwa sehemu maalum ikiwa ni miongoni mwa sehemu zinazojuzu kuzikwa. Ikiwa ni sehemu isiyojuzu, kama mfano wa msikitini, haijuzu kutekeleza wasia wake¹⁴.

---

¹² al-Bukhaariy (1315) na Muslim (944).

¹³ Uk. 77

¹⁴ Uk. 78

8. Inajuzu kwa wanandoa kuoshana wanapokufa?

Swali: Inajuzu kwa mume kumwosha mke wake?

Jibu: Inafaa kwa mume kumwosha mke wake atapokufa kama ambavyo inafaa kwa mke kumwosha mume wake atapokufa. Imesimuliwa kuwa Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) alimwambia 'Aaishah (Radhiya Allaahu 'anhaa):

*"Lau utakufa kabla yangu basi nitakuosha."*¹⁵

Vilevile Abu Bakr (Radhiya Allaahu 'anh) aliusia aoshwe na mke wake Asmaa' bint Umays (Radhiya Allaahu 'anhaa)¹⁶¹⁷

9. Inafaa kwa mwanaume kumuosha msichana na mwanamke kumuosha mvulana?

Swali: Inafaa kwa baba au mama kumuosha mtoto wao anayekufa aliye chini ya miaka saba?

---

¹⁵ Ahmad (06/228) na Ibn Maajah (1465).

¹⁶ Tazama "al-Muwattwa'" (01/223) ya Imaam Maalik, "Muswannaf" (2113) ya 'Abdur-Razzaaq na "Muswannaf" (03/249) ya Ibn Abiy Shaybah.

¹⁷ Uk. 85

Jibu: Baba anaweza kumuogesha msichana wake akifa na yuko chini ya miaka saba. Mama anaweza kumuogesha mvulana wake akifa na yuko chini ya miaka saba. Ibraahiym, mvulana wa Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam), alipokufa alioshwa na mwanamke¹⁸. 'Awrah chini ya miaka saba haina hukumu yoyote¹⁹.

10. Inafaa kumvua maiti nguo zote na akaonekana na wale wasiohitajika?

Swali: Baadhi ya wale wanaomuosha maiti wanamvua nguo zake zote na anabaki uchi na huenda kukaingia watu wasiokuwa na haja. Unaonaje juu ya hali hii?

Jibu: Wakati wa kumvua nguo maiti ni lazima kuwepo nguo inayofichika uchi wake. Wamesema kuwa inachukizwa wale wasiohitajika kuhudhuria uoshwaji wake. Kuhusu wale wanaohitajika - kama kukihitajika maji au mengineyo - ni sawa wakahudhuria²⁰.

---

¹⁸ 'Allaamah al-Albaaniy (Rahimahu Allaah) amesema katika "al-Irwaa'-ul-Ghaliy" (03/163):

"Sijaiona."

¹⁹ Uk. 85-86

²⁰ Uk. 87

11. Ni ipi hukumu ya kukata kucha za maiti, masharubu na nywele za sehemu ya siri?

Swali: Ni ipi hukumu ya kukata makucha ya maiti, kumkata masharubu, kunyofoa nywele za chini ya kwapa na kunyoa nywele za sehemu ya siri?

Jibu: Wanachuoni wamesema kumkata makucha maiti, kumkata nywele zinazohitajia kukatwa, kama nywele za sehemu ya siri, chini ya kwapa na masharubu, ni vizuri kukihitajia kufanya hivo. Kusipohitajia kufanya hivo zinaachwa na hazikatwi²¹.

12. Inajuzu kung'oa meno ya dhahabu ya maiti?

Swali: Ikiwa maiti yuko na meno ya dhahabu yatolewe?

Jibu: Ikiwa kuna uwezekano wa kuyatoa meno ya maiti bila ya usumbufu yatolewe. Kuyabakiza ni kuharibu pesa, jambo ambalo limekatazwa. Ikiwa hawezi kutolewa nayo mpaka kwa usumbufu yaachwe mpaka pale maiti atapooza kisha yachukuliwe²².

13. Kipomoko kinaoshwa, kuvikwa sanda na kuswaliwa?

Swali: Je, kipomoko kinaswaliwa, kuoshwa na kuvikwa sanda?

---

²¹ Uk. 87-88

²² Uk. 88

Jibu: Hakiswaliwi isipokuwa ikiwa kama kimeshapuliziwa roho, jambo ambalo linakuwa baada ya miezi mine. Hivo ndivo inavyofahamisha Hadiyith ya Ibn Mas'ud (Radhiya Allaahu 'anh) ambaye amesimulia kuwa Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) amesema:

*"Hakika umbile la mmoja wenu linakusanywa tumboni mwa mama yake kwa siku arubaini. Kisha linakuwa pande la damu kwa muda kama huo. Kisha inakuwa kinofu cha nyama kwa muda kama huo. Halafu anatumwa Malaika ambaye anayeamrisha kuandika mambo mane; riziki yake, muda wake wa kueshi, matendo yake na kama atakuwa ni mla khasara au mwenye furaha."*²³

Ikiwa kipomo kimeshafikisha miezi mine kinaswaliwa baada ya kuoshwa na kuvikwa sanda. Baada ya hapo kinazikwa pamoja na waislamu wenzake. Na ikiwa hakijafikisha miezi mine hakioshwi, hakivikwi sanda na wala hakiswaliwi. Kinaweza kuzikwa/kufukiwa sehemu yoyote katika ardhi²⁴.

14. Inafaa kwa mwoshaji kuelezea yale anayoyaona kwa maiti?

Swali: Baadhi ya wale wanaowaosha maiti huelezea yanayowakuta pindi wako wanawaosha maiti. Unasemaje?

Jibu: Kinachotakiwa kwa mwoshaji ni yeye kuficha yale aliyoyaona ikiwa si mazuri.

Hata hivyo wanachuoni wamesema ikiwa maiti yule ni mtu wa Bid'ah ambaye analingania katika Bid'ah zake na mwoshaji akaona usoni mwake kuwa ni mwenye kuchukia bora ni kuyataja ili awatahadharishe watu [kutokamana na Bid'ah].

---

²³ al-Bukhaariy (3028) na Muslim (01) na (2643).

²⁴ Uk. 89-90

Upande mwingine ikiwa maiti ni mtu mwema na mwoshaji akaona mema ni bora kuyaeleza. Hilo ndani yake mna kujenga dhana nzuri na kumuombea du'aa yule maiti²⁵.

15. Maiti asiyeweza kuoshwa anafanywa nini?

Swali: Kipi kinachofanywa ikiwa haiwezekani kumuosha maiti?

Jibu: Ikiwa haiwezekani kumuosha maiti, wanachuoni wanasema kuwa inatakiwa kumfanyisha Tayammum. Ina maana ya kwamba mwoshaji anatakiwa kupiga mikono yake kwenye udongo halafu apanguse uso wa maiti na vitanga vyake vya mikono. Baada ya hapo avishwe sanda, aswaliwe na kuzikwa²⁶.

16. Kutia manukato mwili mzima wa maiti imethibiti?

Swali: Kitendo cha kuutia manukato mwili mzima wa maiti kimethibiti?

Jibu: Ndio, kimethibiti kwa baadhi ya Maswahabah (Radhiya Allaahu 'anhum)²⁷.

---

²⁵ Uk. 91-90

²⁶ Uk. 90

²⁷ Uk. 97

17. Imesunuliwa kumfungisha maiti mikono kama anayetaka kuswali?

Swali: Baadhi ya wenye kuosha maiti wanapotaka kumvisha sanda maiti wanaweka mkono wa kulia juu ya mkono wa kushoto kama ambaye anaswali. Je, kitendo hichi kimewekwa katika Shari'ah?

Jibu: Kitendo hichi hakikuwekwa katika Shari'ah. Mikono ya maiti inawekwa pembeni²⁸.

18. Ni wapi imamu anaposimama pindi anapomswalia maiti mwanaume na mwanamke?

Swali: Imamu anatakiwa kusimama vipi anapomswalia mwanaume, mwanamke na mtoto?

Jibu: Imamu anatakiwa kusimama usawa na kichwa cha mwanaume na usawa na kiuno cha mwanamke. Haya ni mambo wakawa wakubwa au wadogo. Mtoto wa kiume mdogo imamu anatakiwa kusimama usawa na kichwa chake na mtoto wa kike mdogo imamu anatakiwa kusimama usawa na kiuno chake kama anavyofanya kwa mwanamke²⁹.

---

²⁸ Uk. 97

²⁹ Uk. 102

19. Maiti wakiwa wengi wanapangwa na kuswaliwa vipi?

Swali: Pindi kuna maiti wengi waume kwa wake tunawapanga vipi? Je, tumtangulize karibu na imamu yule ambaye ni mjuzi zaidi au wote ni sawa?

Jibu: Jeneza zinapokuwa nyingi wote wanatakiwa kuswaliwa swalah moja. Atangulizwe [karibu na imamu] mwanaume kwanza kisha mwanamke ambapo mtoto wa kiume anatakiwa kutangulizwa [karibu na imamu] kabla ya mwanamke.

Ikiwa mwanaume ameshabaleghe, mvulana hajabaleghe, mwanamke ameshabaleghe na msichana hajabaleghe wanatakiwa kupangwa namna hii: kwanza atangulizwe mwanaume ambaye kishabaleghe, mvulana ambaye hajabaleghe, kisha mwanamke ambaye kishabaleghe halafu msichana ambaye hajabaleghe na usawa wa kiuno cha mwanamke kiwe usawa na kichwa cha mwanaume.

Ikiwa kumekusanywa maiti wa jinsia moja, kwa mfano kuna wanaume wengi, basi tutamtanguliza karibu na imamu ambaye ni mjuzi zaidi. Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) wale mashahidi ambao walizikwa kwenye kaburi moja, alikuwa akiamrisha atangulizwe kwenye mwanandani [upande wa Qiblah] ambaye amehifadhi sehemu kubwa ya Qur-aan³⁰. Hii ni dalili inayofahamisha kuwa yule mjuzi zaidi ndiye ambaye anatangulizwa kumfuata imamu³¹.

---

³⁰ al-Bukhaariy (1347).

³¹ Uk. 102-103

20. Inafaa kuwabainishia waswalaji jinsia ya maiti kabla ya swalah ya jeneza?

Swali: Ni ipi hukumu ya kubainisha jinsia ya maiti kama ni mwanaume au mwanamke wakati wa kutaka kumswalia?

Jibu: Ni sawa kukhabarisha juu ya maiti kama ni mwanaume au mwanamke pindi anapowekwa mbele ili kutaka kumswalia ikiwa waswalaji hawajui hilo. Lengo ni ili aombewe du'aa ya kiume, ikiwa ni mwanaume, na du'aa ya kike, ikiwa ni mwanamke. Asipobainisha hilo ni sawa vilevile. Waswalaji ambao hawajui lolote kuhusu maiti huyu wanuie mtu huyu aliyeko mbele yao na swalah inatosheleza. Ni mamoja ikiwa wataomba kwa lafdhi ya kiume:

"Allaahumma Ighfir lahu"

Au kwa lafdhi ya kike:

"Allaahu Ighfir lahaa."

Huku wakilikusudia jeneza hili liliyoko mbele yao³².

---

³² Uk. 103

21. Maiti wakiwa wengi waswaliwe pamoja au kila mmoja aswaliwe kivyake?

Swali: Siku ya ijumaa kunakuwa maiti wengi na wanakosa nafasi. Je, waswaliwe swalah moja ndefu au waswaliwe mara nyingi [kila mmoja kivyake]?

Jibu: Wote waswaliwe swalah moja ya kawaida na si ndefu. Imamu arudi nyuma na waswalaji nao warudi nyuma. Haijalishi kitu hata kama safu zitasogeleana. Kwa kuwa hawahitajii kurukuu wala kusujudu³³.

22. Inafaa kwa ndugu wa maiti kusimama pembezoni kwa imamu?

Swali: Tunaona ndugu wengi wa maiti wanapotaka kumswalia maiti wao wanasimama pembezoni mwa maiti. Ni ipi hukumu ya hilo?

Jibu: Hili halina asli si katika Sunnah wala katika maneno ya wanachuoni. Sunnah ni imamu kuwa mbele na maamuma wawe nyuma. Lakini ndugu wa maiti wakisimama karibu na jeneza na wasipate nafasi katika safu ya kwanza wasimame baina ya jeneza na safu ya kwanza. Nikimaanisha wasimame nyuma ya imamu kati yake na safu ya kwanza. Tukikadiria kuwa pahali ni penye kujibana, basi wasimame upande wake wa kulia na wa kushoto. Ni sawa kufanya hivo³⁴.

---

³³ Uk. 104

³⁴ Uk. 107

23. Imesuniwa kufanya safu tatu ikiwa idadi ya wenye kuswali ni ndogo?

Swali: Imesuniwa kufanya safu tatu ikiwa idadi ya wenye kuswali ni ndogo?

Jibu: Imethibiti kutoka kwa Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) ya kwamba amesema:

*"Hakuna mtu yeyote muislamu anayekufa na akaswaliwa na wanaume ishirini wasiomshirikisha Allaah na chochote isipokuwa Allaah atamsamehe kwao."*³⁵

Kadhalika imesihi kutoka kwake (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) ya kwamba amesema:

*"Hakuna muislamu anayekufa akaswaliwa na safu tatu za waislamu isipokuwa atasamehewa."*³⁶

Kuna wanachuoni waliosema kuwa imependekezwa kuwafanya wakawa safu tatu hata kama katika kila moja kutakuwa watu wawili wawili.

Wengine wamesema makusudio ya Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) kwa hilo ni wingi na wakatamia dalili ya Hadiyth ya pili inayosema:

"... wanaume arubaini..."

Hili ndilo lililo karibu [zaidi na usawa].

Kujengea juu ya hili naonelea kuwa bora zaidi ikamilizwe safu ya kwanza baada ya nyingine. Kukipatikana wingi lengo litakuwa limefikiwa³⁷.

---

³⁵ Muslim (59) na (948).

³⁶ Ahmad (04/79), Abuu Daawuud (3166) na at-Tirmidhiy (1028).

³⁷ Uk. 107-108

24. Ni lazima kusawazisha na kuziba mianya ya safu katika swalah ya jeneza?

Swali: Imeshurutishwa kukamilisha safu ya kwanza baada ya nyingine na kuziba mianya baina ya safu katika swalah ya jeneza?

Jibu: Safu katika swalah ya jeneza zinatakiwa kuwekwa sawa kama swalah zingine na zikamilishwe safu za kwanza baada ya zingine na yazibwe mianya baina ya safu³⁸.

25. Inafaa kwa wanawake kuswali pamoja na wanaume swalah ya jeneza?

Swali: Katika msikiti wa Makkah kunatangazwa kumswalia maiti. Je, inajuzu kwa wanawake kuswali swalah hii pamoja na wanaume sawa ikiwa ni kwa maiti aliyeko pale au ambaye hayupo?

Jibu: Mwanamke ni kama mwanaume. Kukiletwa jeneza aliswalie na anapata ujira kama anaopata mwanaume. Dalili kuhusu hilo ni zenye kuenea na hazikuvua kitu.

Wanahistoria wamesema kuwa waislamu walimswalia Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) ambapo walianza wanaume kisha wanawake³⁹.

---

³⁸ Uk. 110

³⁹ Tazama "Siyrat-un-Nabawiyyah" ya Ibn Hishaam (02/230) na Ibn Maajah (1627).

Kujengea juu ya hili hakuna ubaya. Bali ni katika mambo yanayotakikana pindi kutapoletwa jeneza. Ni sawa kwa wanawake kuswali pamoja na wanaume juu ya maiti huyu⁴⁰.

26. Katika hali hii mtu aanze kwanza na swalah ya faradhi au ya jeneza?

Swali: Mtu akiingia msikitini na akakuta swalah ya faradhi pamoja na imamu imeshampita na wakati huo huo maiti akasogezwa mbele ili aswaliwe aanze kuswali pamoja na imamu kumswalia maiti au aanze na swalah ya faradhi?

Jibu: Aanze kuswali pamoja na imamu swalah ya jeneza. Swalah ya faradhi mtu anaweza kuiwahi baadaye. Ama swalah ya jeneza watamswalia kisha waondoke zao⁴¹.

27. Mtu afanye nini akiwa na mashaka juu ya maiti anayetaka kumswalia?

Swali: Imamu akiletewa kuswalia jeneza la mtu ambaye ana shaka juu ya Uislamu wake afanye nini?

Jibu: Ni wajibu kwake kumswalia. Asli ni kuwa muislamu anabaki juu ya Uislamu wake. Lakini wakati wa du'aa ashurutishe kwa kusema:

---

⁴⁰ Uk. 113-114

⁴¹ Uk. 115

"Ee Allaah! Ikiwa ni muumini msamehe na umrehemu."

Allaah anajua kuwa ni muumini au si muumini. Akifanya hivi atakuwa amesalimika kumuomba msamaha na rehema mtu ambaye si muislamu.

Kufanya *Istithnaa'*⁴² au kuweka sharti katika du'aa ni jambo limethibiti katika Qur-aan. Allaah (Ta'ala) amesema:

وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ شُهَدَاءُ إِلَّا أَنْفُسُهُمْ فَشَهَادَةُ أَحَدِهِمْ أَرْبَعُ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ ۖ إِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ وَالْخَامِسَةُ أَنَّ لَعْنَتَ اللَّهِ عَلَيْهِ إِنْ كَانَ مِنَ الْكَاذِبِينَ

"Na wale wanaowatuhumu wake zao [uzinzi] na wasiwe na mashahidi isipokuwa wao wenyewe, basi ushahidi wa mmoja wao utakuwa ni kushuhudia mara nne kwa kiapo cha Allaah kwamba yeye ni miongoni mwa wakweli na mara ya tano [anatakiwa aape] kwamba laana ya Allaah iwe juu yake ikiwa ni miongoni mwa waongo."⁴³

Akasema juu ya mwanamke:

وَيَذَرُ عَنْهَا الْعَذَابَ أَنْ تَشْهَدَ أَرْبَعَ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ ۖ إِنَّهُ لَمِنَ الْكَاذِبِينَ وَالْخَامِسَةَ أَنَّ غَضَبَ اللَّهِ عَلَيْهَا إِنْ كَانَ مِنَ الصَّادِقِينَ

"Na itamwondokea [mke] adhabu [ya kupigwa mawe], atakapotoa ushahidi mara nne kwa kiapo cha Allaah kwamba yeye [mumewe] ni miongoni mwa waongo na [atatakiwa vilevile aape kiapo] cha tano kwamba ghadhabu ya Allaah iwe juu yake ikiwa [mumewe] ni miongoni mwa wakweli."⁴⁴

Kufanya *Istithnaa'* katika du'aa ni jambo limethibiti. Ni kama kufanya *Istithnaa'* katika 'ibaadah. Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) alisema kumwambia binti wa Dhawibaa'ah bint az-Zubayr (Radhiya Allaahu 'anhaa) pindi alipotaka kuhiji ilihali ni mgonjwa ambapo Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) akawa amemwambia:

*"Hiji na ushurutishe utasimama pale utapoizulika."*⁴⁵

---

⁴² Uvuajia katika du'aa.

⁴³ 24:06-07

⁴⁴ 24:08-09

⁴⁵ Muslim (105) na (1207).

Muhimu ni kuwa katika hali kama hii mtu afanye *Istithnaa'*:

"Ee Allaah! Ikiwa ni muumini msamehe."

Ibn-ul-Qayyim (Rahimahu Allaah) ametaja katika "I'laam-ul-Muwaqqi'iyin" kutoka kwa mwalimu wake Ibn Taymiyyah (Rahimahu Allaah) ya kwamba alitatizwa na masuala fulani ya kielimu ambapo akamuota Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam). Miongoni mwa mambo yaliyomtatiza ni kuwa aliletewa jeneza ambalo halijui kuwa ni muislamu au sio muislamu ambapo (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) akamwambia:

"Ahmad! Weka sharti."

Hivi ndivyo alivyomwambia Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) ndotoni. Hii ni isnadi ya Ibn-ul-Qayyim kutoka kwa mwalimu wake Ibn Taymiyyah. Ni isnadi sahihi kwa kuwa wote wawili ni waaminifu.

Mtu asiseme kuwa sisi tumeyategemeza haya juu ya kuthibitisha hukumu ya Kishari'ah kwa maoni. Upokezi huu unatiliwa nguvu na Qur-aan, kama ilivyothibiti kwenye Suurah "an-Nuur". Upokezi huu unaafikiana na misingi ya Kishari'ah. Hivyo ni sawa kuutendea kazi⁴⁶.

28. Inafaa kuuliza kama maiti alikuwa anaswali?

Swali: Ni yapi maoni yako imamu pindi anapoletewa mtu amswalie anaanza kuuliza kama alikuwa anaswali au haswali?

Jibu: Naonelea kuwa mtu asiulizie juu yake. Huku ni kupetuka mipaka katika dini na kitendo hicho kimeshabihiana na kupekua kasoro za waislamu. Kuuliza hivo ni Bid'ah. Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) hakuwa anauliza juu ya mtu pamoja na kuwa wanafiki walikuwa wakati wake (Swalla

---

⁴⁶ Uk. 115-116

Allaahu 'alayhi wa sallam). Lakini hata hivyo hakuwa anauliza kama ni mna'fiki au ni muumini.

Ni kweli ya kwamba alikuwa anauliza kama mtu ana deni au hana deni kabla ya Allaah kumfungulia mali nyingi. Akiwa na deni ambalo hajalilipa alikuwa anasema:

"Mswalieni mwenzenu."⁴⁷

Baada ya Allaah kumfungulia mali nyingi akawa yeye ndiye ambaye anasimamia madeni ya watu.

Kuhusu yanayohusiana na dini na kuuliza juu ya maiti ni Bid'ah⁴⁸.

29. Ni wajibu kumswalia maiti kwa pamoja?

Swali: Swalah ya jeneza ni wajibu iswaliwe kwa pamoja (Jamaa'ah) kama zile swalah tano?

Jibu: Sio wajibu kuswali kwa pamoja wakati wa kumswalia maiti. Lakini kama ilivyotangulia ndio bora zaidi. Kadri jinsi idadi ya waswalaji ni kubwa ndio jinsi matumaini ya kukubaliwa msamaha yanakuwa makubwa⁴⁹.

---

⁴⁷ al-Bukhaariy (2289).

⁴⁸ Uk. 117

⁴⁹ Uk. 118

30. Ni Sunnah kuleta du'aa ya kufungulia swalah na Isti'aadhah katika swalah ya jeneza?

Swali: Du'aa ya kufungulia swalah imewekwa katika Shari'ah kuisoma katika swalah ya jeneza? Je, mtu alete *Isti'aadhah*⁵⁰ kabla ya kuanza kisomo?

Jibu: Wanachuoni wamesema kuwa haikupendekezwa na wakasema ni kwa sababu ya kwamba swalah ya jeneza imejengwa juu ya ukhafifishaji. Ikiwa imejengwa juu ya ukhafifishaji basi kutakuwa hakuna du'aa ya kufungulia swalah.

Kuhusu kuleta *Isti'aadhah* afanye hivo kwa kuwa atasoma Qur-aan. Allaah (Ta'ala) amesema:

فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

"Unapotaka kusoma Qur-aan basi, omba ulinzi kwa Allaah kutokamana na shaytwaan aliyefukuzwa mbali."⁵¹⁵²

31. Ni ipi hukumu ya kusoma Suurah nyingine baada ya al-Faatihah?

Swali: Ni ipi hukumu ya kusoma Aayah baada ya al-Faatihah katika swalah ya jeneza?

Jibu: Ni sawa kwa mtu akasoma katika swalah ya jeneza sehemu kidogo katika Qur-aan baada ya al-Faatihah. Akisoma al-Faatihah peke yake ni sawa

---

⁵⁰ Kusema "A'uudhubi Allaahi minash-Shaytwaan ar-Rajim"

⁵¹ 16:98

⁵² Uk. 119

kwa kuwa swalah ya jeneza imejengwa juu ya ukhafifishaji. Kwa ajili hii ndio maana du'aa ya kufungulia swalah haikuwekwa katika Shari'ah. Alete *Isti'aadhah* kisha asome al-Faatihah⁵³.

32. Imaam Ibn 'Uthaymiyn kuhusu Imamu kuleta Tasliym mbili

Swali: Ni ipi hukumu imamu akitoa Salaam mbili katika swalah ya jeneza?

Jibu: Hakuna neno kufanya hivo kwa kuwa imepokelewa kutoka kwa Mtume (Swalla Allaahu 'alayahi wa sallam)⁵⁴⁵⁵.

33. Imaam Ibn 'Uthaymiyn kuhusu kunyanyua mikono wakati wa Takbiyr

Swali: Mswalaji anyanyue mikono katika Takbiyr zote za swalah ya jeneza?

Jibu: Maoni sahihi ni kuwa anyanyue mikono katika Takbiyr zote. Hilo limesihi kutoka kwa Ibn 'Umar (Radhiya Allaahu 'anhumaa).

Kuna wanachuoni wanaosema kuwa mtu anyanyue katika Takbiyr ile ya kwanza tu. Lakini sahihi ni kwamba ni katika Takbiyr zote⁵⁶.

---

⁵³ Uk. 121

⁵⁴ Tazama "Sunan" (04/34) ya al-Bayhaqiyy.

⁵⁵ Uk. 130

⁵⁶ Uk. 134

34. Ni vipi atakamilisha swalah yule aliyepitwa na baadhi ya Takbiyr za swalah ya jeneza?

Swali: Ni ipi hukumu kwa mwenye kupitwa na baadhi ya Takbiyr za swalah ya jeneza? Ni ipi hukumu ya ambaye anatoa Salaam mbili katika swalah ya jeneza?

Jibu: Sijui Sunnah yoyote iliyothibiti kutoka kwa Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) pindi mtu atapokuja na akamkuta imamu anamswalia maiti baada ya kwamba ameshapitwa na Takbiyr moja au mbili. Lakini wanachuoni wanasema ukipitwa na baadhi ya Takbiyr iwapo jeneza litakuwa bado lipo mbele yako, kamilisha yaliyokupita kisha utoe Salaam. Endapo jeneza litanyanyuliwa, basi katika hali hii uko na khiyari ima ya kusalimu pamoja na imamu au ukamilishe Takbiyr zako halafu utoe Salaam. Hata hivyo sijui Sunnah yoyote juu ya hili. Anayejua Sunnah yoyote juu ya hilo basi atujuze na Allaah atamjaza kheri.

Kuhusu kutoa Salaam mbili haina neno⁵⁷.

35. Mtu akijiunga na imamu baada ya Takbiyr ya tatu amuombee du'aa au asome al-Faatihah kwanza?

Swali: Mswalaji akiingia na imamu baada ya Takbiyr ya tatu katika swalah ya jeneza amuombee du'aa maiti au asome al-Faatihah?

---

⁵⁷ Uk. 135-136

Jibu: Amuombea du'aa maiti kutokana na ujumla wa maneno yake (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam):

*"Mtayowahi ndio mswali."*⁵⁸

36. Ni ipi hukumu ya kumswalia maiti makaburini kwa wale waliopitwa na swalah?

Swali: Ni ipi hukumu ya kumswalia maiti makaburini kwa yule ambaye hakumswalia?

Jibu: Sijui Sunnah yoyote juu ya hilo kwa Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) wala kutoka kwa Maswahabah. Lakini linaingia katika jumla ya makokotezo ya kumswalia maiti. Mtu anaweza kutumia hilo dalili vilevile kwa kitendo cha Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) pindi aliposwalia kaburi la mwanamke aliyekuwa akifuagia msikiti.

Mtu akija ilihali ameshapitwa na swalah msikitini amswalie na haina neno. Anapata ujira - Allaah akitaka⁵⁹.

---

⁵⁸ Uk. 137

⁵⁹ Uk. 140

37. Inafaa kujenga msikiti makaburini kwa ajili ya wenye kumswalia maiti?

Swali: Ni ipi hukumu ya kuweka bomba la maji au kujenga msikiti makaburini kwa wale ambao hawakumswalia maiti?

Jibu: Ni sawa kuweka bomba la maji makaburini au pembezoni mwake.

Kuhusu kujenga msikiti makaburini haijuzu. Hata hivyo ni sawa kutenga mahali pa kuswalia (مصلی) karibu na bomba hilo kwa njia ya kwamba ni pahala pa kuswalia swalah ya jeneza tu na hakuwaliwi zile swalah tano. Kitendo kama hichi hakina neno⁶⁰.

38. Kwenda makaburini kuwaswalia maiti kila alhamisi na ijumaa

Swali: Baadhi ya wasiokuwa wasomi wanaingia makaburini siku ya alhamisi na wanamswalia kila maiti aliyekufa katika siku hii na wako wengine wanawaswalia baba zao kila ijumaa. Unasemaje juu ya kitendo hichi?

Jibu: Maoni yangu ni kuwa swalah hii ni Bid'ah. Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) alikuwa akiyatembelea makaburi na wala hayaswalii. Bali alikuwa akiwaombea du'aa iliyowekwa katika Shari'ah:

السلام عليكم دار قوم مؤمنين، وإنا إن شاء الله بكم لاحقون، يرحم الله المستقدمين منا ومنكم والمستأخرين، نسأل الله لنا ولكم العافية،

"Amani ya Allaah iwe juu yenu manyumba ya wakazi waumini. Nasi - Allaah akitaka - tutaungana nanyi. Allaah awarehemu wenye kutangulia katika sisi

---

⁶⁰ Uk. 144

na nyinyi na wataokuja nyuma. Tunamuomba Allaah juu yetu sisi na nyinyi afya."⁶¹

اللهم لا تحرمنا أجرهم، ولا تفتنا بعدهم، واغفر لنا ولهم

"Ee Allaah! Usitunyime ujira wao na wala usitujaribu baada yake. Utusamehe sisi na wao."⁶²

Kuhusu kuwaswalia swalah ya jeneza ni Bid'ah. Ni wajibu kulikemea hilo na kuwabainishia wale wenye kulifanya kuwa haliwakurubishi mbele ya Allaah, kwa kuwa ni Bid'ah. Isitoshe hayamnufaishi kitu maiti, kwa kuwa ni Bid'ah⁶³.

39. Ni ipi hukumu ya kumswalia maiti asiyekuwepo?

Swali: Ni ipi hukumu ya kumswalia maiti asiyekuwepo na kumswalia maiti aliye ndani ya kaburi? Je, hilo lina kikomo?

Jibu: Maoni sahihi ni kwamba kumswalia asiyekuwepo sio Sunnah. Isipokuwa tu kwa wale ambao hawakumswalia. Mfano wa hilo ni kama mtu amekufa kwenye bara au katika nchi ya kikafiri na haijulikani kama mtu huyo ameswaliwa. Katika hali hii kumswalia itakuwa ni wajibu. Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) alimswalia an-Najaashiy na akawaamrisha Maswahabah wake vilevile kumswalia ambapo akatoka nao kwenda pahala pa kuswalia na akawaswalisha (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam)⁶⁴.

Kumswalia asiyekuwepo ni suala ambalo halikuthibiti isipokuwa kwa an-Najaashiy peke yake. Sababu ilikuwa haikutambulika kuwa aliswaliwa katika

---

⁶¹ Muslim (974).

⁶² Ahmad (4/79), Abuu Daawuud (3201) na Ibn Maajah (1498).

⁶³ Uk. 145

⁶⁴ al-Bukhaariy (1333) na Muslim (62) na (951).

mji wake. Kuhusu wale waliojua kuwa maiti ameswaliwa katika mji wake sahihi ni kuwa haikusuniwa kumswalia.

Kuhusu kumswalia maiti aliyemo ndani ya kaburi ni Sunnah. Hilo limethibiti kutoka kwa Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam). Kuna wanachuoni walioliwekea hilo kikomo cha mwezi mmoja na kuna wengine wasiyoonelea hivo. Sahihi ni kuwa hakuna kikomo. Lakini hata hivyo imeshurutishwa maiti ambaye anamswalia ndani ya kaburi awe amekufa katika uhai wa mswalaji huyu. Kwa msemu mwingine awe amekufa baada ya kuzaliwa kwake na hali ya kuwa ana uwezo wa kupambanua mambo. Iwapo atakufa kabla ya hapo itakuwa haikusuniwa kumswalia maiti huyu aliye ndani ya kaburi. Mfano wa hili mtu amekufa katika mwaka wa 1400 na akazaliwa mtu mwingine katika mwaka huo huo, haifai kwa mtoto huyu kumswalia maiti aliye ndani ya kaburi. Kwa kuwa alipokufa maiti mtoto huyu hakuwa miongoni mwa wanaotakiwa kuswali. Lakini iwapo atakufa mwaka 1400 na akaja mtu aliyazaliwa mwaka wa 1380, inafaa kwake kumswalia. Alipokufa maiti huyu mswalaji alikuwa miongoni mwa watu wanaotakiwa kuswali. Tumesema hivo ili asiwepo mtu atayezua Bid'ah ambapo akaenda kumswalia Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) na makaburi ya Maswahabah (Radhiya Allaahu 'anhum), yaliyoko al-Baqiy', swalah ya jeneza. Hili halikuthibiti.

Kwa ufupi ni kwamba amswalie maiti aliye ndani ya kaburi bila ya kuanisha muda ikiwa maiti huyo alikufa katika kipindi ambacho yule mswalaji ameshakuwa miongoni mwa watu wanaotakiwa kumswalia⁶⁵.

40. Ni yapi maoni yenye nguvu kuhusu kumswalia asiyekuwepo?

Swali: Ni yapi maoni yenye nguvu kuhusu kumswalia maiti asiyekuwepo?

---

⁶⁵ Uk. 146-147

Jibu: Maoni yenye nguvu ni kuwa ni jambo halikuwekwa katika Shari'ah. Isipokuwa tu kwa wale ambao hawakumswalia. Haya ndio maoni yenye nguvu⁶⁶.

41. Inafaa kumswalia mtu aliyemuua mkewe na akajiua na yeye?

Swali: Aswaliwe mtu ambaye kamuua mkewe kisha na yeye akajiua?

Jibu: Ndio, aswaliwe. Kuua mtu hakumtoi katika Uislamu. Dalili ya kuwa hatoki katika Uislamu ni maneno ya Allaah (Tabaarak wa Ta'ala):

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِصَاصُ فِي الْقَتْلِ ۖ الْحُرُّ بِالْحُرِّ وَالْعَبْدُ بِالْعَبْدِ وَالْأُنثَىٰ بِالْأُنثَىٰ ۚ فَمَنْ عُفِيَ لَهُ مِنْ أَخِيهِ شَيْءٌ فَاتِّبَاعٌ بِالْمَعْرُوفِ وَأَدَاءٌ إِلَيْهِ بِإِحْسَانٍ ۚ ذَلِكَ تَخْفِيفٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَرَحْمَةٌ ۚ فَمَنِ اعْتَدَىٰ بَعْدَ ذَلِكَ فَلَهُ عَذَابٌ أَلِيمٌ

"Enyi mlioamini! Mmeandikiwa [kulipiza] kisasi juu ya waliouawa; muungwana kwa muungwana, na mtumwa kwa mtumwa, na mwanamke kwa mwanamke. Anayesamehewa na nduguye kwa lolote basi kufuatilizwa kwake kuwe kwa wema na kumlipa kwake iwe kwa ihsani - hiyo ni takhafifu na huruma kutoka kwa Mola wenu. Na atayevuka mipaka baada ya hapo basi atapata adhabu iumizayo."⁶⁷

Amefanya muuaji ni ndugu wa yule muuliwaji. Angelikuwa anatoka katika Uislamu basi asingelikuwa ni ndugu yake. Hata hivyo ni jambo la khatari hata kama hatoki katika Uislamu. Vilevile adhabu ni kali. Allaah ('Azza wa Jall) amesema:

وَمَن يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُّتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَلَعَنَهُ وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا

---

⁶⁶ Uk. 149

⁶⁷ 02:178

"Atakayemuua muumini kwa makusudi, basi malipo yake ni Moto wa Jahannam, ni mwenye kudumu humo, na Allaah atamghadhibikia, na atamlaani na atamuandalia adhabu kubwa."⁶⁸

Kuna adhabu tano: Moto, kutiwa ndani yake kwa muda mrefu, Allaah amemghadhibikia, amemlaani na amemwandalia adhabu kubwa. Sio jambo rahisi. Lakini hata hivyo hatoki katika Uislamu. Aswaliwe na aombewe msamaha. Fadhila za Allaah ni pana⁶⁹.

42. Ni ipi hukumu ya kukata swalah baada ya kujua kuwa maiti ni mtenda madhambi?

Swali: Ni yapi maoni yako kwa anayetoka katika swalah pale atapojua kuwa maiti huyo ni katika wafanya maasi kwa lengo la kuwashtua watu na maasi haya?

Jibu: Mtenda maasi midhali maasi yake hayamtoi katika Uislamu basi ni miongoni mwa watu wenye haki zaidi ya kuswaliwa, kwa kuwa anahitajia du'aa. Hivyo inatakiwa kumswalia na kumuomba du'aa. Haitakikani kutoka na kuacha swalah. Isipokuwa ikiwa kama ni mtu ana umuhimu katika mji na wakati huo huo maiti aliyatangaza madhambi yake na akaona kuwa maslahi yanapelekea yeye kutomswalia. Katika hali hii ni sawa [kutomswalia]⁷⁰.

---

⁶⁸ 04:93

⁶⁹ Uk. 150

⁷⁰ Uk. 155

43. Inajuzu kwa mwanamke kuwaswalisha wanawake wenzake nyumbani kwa maiti?

Swali: Inajuzu kwa mwanamke kuwakusanya wanawake ambao ni ndugu wa maiti na akawaswalisha swalah ya jeneza kumswalia maiti wao ndani ya nyumba hiyo?

Jibu: Ndio. Ni sawa kwa mwanamke kuswali swalah ya jeneza. Ni mamoja akamswalia msikitini pamoja na wengine au akamswalia nyumbani kwa maiti huyo. Kwa kuwa wanawake hawakukatazwa kumswalia maiti. Walichokatazwa ni kuyatembelea makaburi. Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) amewalaani wanawake wenye kuyatembelea makaburi, wale wenye kufanya ni mahali pa kuswalia na wale wenye kuyawekea mataa⁷¹. Hapa inahusiana na pale atapokusudia kuyatembelea. Upande mwingine ikiwa hakukusudia kuyatembelea, kwa mfano ameenda katika shughuli zake na akawa ameyapitia makaburi, ni sawa akasimama na akawatolea Salaam waliyomo ndani ya makaburi na akawaombea du'aa⁷².

44. Ni vipi namna ya kuyaswalia makaburi mawili baada ya kuzikwa?

Swali: Makaburini kuna makaburi mawili yaliyo karibu. Ni vipi mtu atayaswalia baada ya kuzikwa? Je, kila limoja liswaliwe kivyake au mtu anuie kuyaswalia yote mawili kwa wakati mmoja?

---

⁷¹ Ahmad (01/229), Abu uDaawuud (3236), at-Tirmidhiy (320) aliyeifanya Hadiyth hiyo kuwa ni nzuri (Hasan), an-Nasaa'iy (2045).

⁷² Uk. 157-158

Jibu: Ikiwa makaburi hayo mawili yako mbele ya mwenye kuswali ayaswalie swalah moja. Ikiwa kila limoja liko sehemu yake, basi kila limoja aliswalie swalah yake⁷³.

45. Ni ipi Sunnah wakati wa kulisindikiza jeneza na wakati wa kuzika?

Swali: Ni ipi hukumu ya mwenye kusema "Hapana mungu wa haki isipokuwa Allaah! Uso wa Allaah ndio wenye kudumu!" wakati wa kuliandama jeneza kwa sauti ya juu na wakati wa kuzika wanasema "Ee Mwingi wa Rahmah! Ee Mwingi wa Rahmah!"? Ni ipi Sunnah wakati wa kusindikiza jeneza na wakati wa kumzika maiti?

Jibu: Ni Bid'ah. Hapana shaka ya kwamba hapana mungu wa haki isipokuwa Allaah na kwamba hakuna atayebaki isipokuwa Yeye pekee. Hata hivyo ni Bid'ah kusema yale yote yaliyotajwa kwenye swali. Kila 'ibaadah ambayo haikufanywa na Salaf ni Bid'ah. Vilevile ni Bid'ah kusema "Ee Mwingi wa Rahmah! Ee Mwingi wa Rahmah!" wakati wa kuzika.

Sunnah wakati wa kulisindikiza jeneza ni mtu kuzingatia na kufikiria mwisho wake. Hivi sasa anaenda kwenye jeneza, kesho jeneza hili litambeba yeye. Ayazingatie matendo yake na hali yake.

Kuhusu wakati wa kuzika, Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) alipokuwa akimaliza kuzika alikuwa akisema:

*"Muombeeni msamaha ndugu yenu na mumtakie uthabiti, hakika hivi sasa ataulizwa."*⁷⁴

Haya ndio yamewekwa katika Shari'ah⁷⁵.

---

⁷³ Uk. 160

⁷⁴ Abu Daawud (3221).

⁷⁵ Uk. 165

46. Ni bora kubeba jeneza juu ya mabega au juu ya gari?

Swali: Ni lipi bora kuibeba jeneza juu ya mabega au juu ya gari? Ni lipi bora kwenda kwa mbele au nyuma ya jeneza sawa iwe ni kwa kutembea au kupanda?

Jibu: Lililo bora ni kulibeba juu ya mabega kwa kuwa mtu anakuwa na mawasiliano na jeneza moja kwa moja. Sababu nyingine ni kuwa wale watakoona jeneza watajua kuwa ni jeneza na watamuomba. Kadhalika ni jambo liko mbali na jeuri na kiburi. Hata hivyo ni sawa kulibeba jeneza juu ya gari ikiwa kuna haja au dharurah. Mfano wa hilo kama kuna mvua kali, joto kali, baridi kali au wabebaji wachache.

Kuhusu wakati wa kwenda, wanachuoni wametofautiana kama inatakiwa kuwa upande wake wa kulia, wa kushoto, nyuma yake au mbele yake. Watembeaji wanatakiwa kuwa mbele ya jeneza na walio juu ya kipando nyuma yake. Baadhi ya wanachuoni wanasema mtu aangalie lile ambalo ni sahali⁷⁶.

47. Ni ipi maana ya Tarbi' wakati wa kubeba jeneza?

Swali: Ni ipi maana ya Tarbi' wakati wa kubeba jeneza? Je, hili lina asli?

Jibu: Tarbi' ina maana ya kwamba jeneza linabebwa kutoka kwenye pembe zake nne. Kwanza linatakiwa kunyanyuliwa kwenye pembe la mbele upande

---

⁷⁶ Uk. 166

wa kulia wa maiti. Kisha mtu aende nyuma kwenye pembe la upande wa kulia. Kisha mtu aende mbele kwenye pembe la mbele upande wa kushoto. Halafu mtu arudi nyuma kwenye pembe la upande wa kushoto. Haya yamepokelewa kutoka kwa baadhi ya Maswahabah na wakayapendekeza wanachuoni. Lakini ikiwa kuna msongamano lililo bora ni mtu afanye kile ambacho ni sahali ili asijichokeshe na asiwachokeshe wengine⁷⁷.

48. Ni ipi hukumu ya kuanza kuingia makaburini kwa mguu wa kushoto?

Swali: Ni ipi hukumu ya kuanza kuingia makaburini kwa mguu wa kulia na kutoka na mguu wa kushoto?

Jibu: Hakuna Sunnah yoyote juu ya hilo kutoka kwa Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam). Kujengea juu ya hilo mtu aingie vile itavyotokea. Ikitokea ameingia kwa mguu wa kulia, afanye hivo, na ikitokea ameingia kwa mguu wa kushoto, afanye hivo mpaka pale kutapopatikana dalili kutoka katika Sunnah⁷⁸.

49. Ni ipi hukumu ya kusindikiza jeneza la muislamu?

Swali: Ni ipi hukumu ya kusindikiza jeneza la muislamu? Ni wajibu kwa waislamu wote?

---

⁷⁷ Uk. 166-167

⁷⁸ Uk. 167

Jibu: Wanachuoni wanasema kumuosha maiti, kumvisha sanda, kumbeba na kumzika ni wajibu kwa baadhi ya waislamu. Kukipatikana wataofanya hayo hakuna haja ya wengine kufanya hivo. Lakini Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) amekokoteza kushiriki katika kulisindikiza jeneza na kusema:

*"Atayelishubudia jeneza mpaka likaswaliwa, basi ana Qiraatw. Na yule atayelishubudia mpaka likazikwa, ana Qiraatw mbili." Kukasemwa: "Qiraatw mbili ni nini?" Akasema: "Ni mfano wa milima miwili mikubwa.""*⁷⁹⁸⁰

50. Imewekwa katika Shari'ah kumfunika maiti kwa kitambaa kilicho na Aayah za Qur-aan?

Swali: Katika baadhi ya sehemu wanamfunika maiti kwa kitambaa kilicho na Aayah al-Kursiy au Aayah za Qur-aan. Je, kitendo hichi kina asli?

Jibu: Kitendo hichi hakina asli. Bali uhakika wa mambo ni kuyatweza maneno ya Allaah ('Azza wa Jall) kwa kuyafanya ni kitambaa anachofunikiwa maiti. Hayamnufaishi maiti kitu. Kwa ajili hiyo ni wajibu kuliepuka. Mosi sio katika matendo ya Salaf. Pili ni kuitweza Qur-aan tukufu. Tatu kitendo hichi kina I'tiqaad mbovu ambapo mtu anafikiria kuwa kitambaa hiki kinamnufaisha maiti, jambo ambalo si kweli⁸¹.

---

⁷⁹ al-Bukhaariy (1325) na Muslim (945).

⁸⁰ Uk. 167-168

⁸¹ Uk. 168

51. Ni ipi hukumu ya kuvutana mazishini?

Swali: Utawaona watu wengi wakati wa mazishi wamekusanyika pembezoni mwa kaburi na wakizungumza. Hakuna utulivu wala faida ya kuhudhuria kwenye mazishi. Unasemaje juu ya hilo?

Jibu: Huku ni kwenda kinyume na Sunnah. Katika hali kama hii mtu anatakiwa kufikiria mwisho wake na kusubiri kitachomfika na kujua kuwa mwisho wake ni kama walivyo maiti hawa. Hivi ndivyo inatakiwa kuwa hali ya mtu. Haitakiwi kuvutana wala kunyanyua sauti katika hali hii⁸².

52. Mwenye kuchelewa kusindikiza jeneza anapewa thawabu?

Swali: Mtu akichelewa kulisindikiza jeneza kwa sababu ya msongamano, swalah ya Sunnah, swalah ya faradhi au sababu nyingine na matokeo yake asiliandame jeneza lakini amewahi kuswali swalah ya jeneza kabla ya kuzikwa - anazingatiwa kuwa amelisindikiza na anapata ujira wa kusindikiza?

Jibu: Mwenye kuchelewa kwa ajili ya swalah ya Sunnah na kusindikiza jeneza kukampita hapewi thawabu za kulisindikiza. Mtu anaweza kuchelewesha swalah ya Sunnah na kuiswala baada ya mazishi.

Anayechelewa kwa sababu ya udhuru kama msongamano wa watu au kukamilisha faradhi na alikuwa amekuja kwa ajili pia ya kusindikiza jeneza dhahiri ni kuwa anapewa thawabu. Kwa kuwa amenuia na amefanya kile anachoweza. Mwenye kunuia na kufanya vile anavyoweza anaweza kuandikiwa thawabu kamilifu. Allaah (Ta'ala) amesema:

وَمَنْ يُهَاجِرْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يَجِدْ فِي الْأَرْضِ مُرَاعًا كَثِيرًا وَسَعَةً ۚ وَمَنْ يُخْرِجْ مِنْ بَيْتِهِ مُهَاجِرًا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ يُدْرِكْهُ الْمَوْتُ فَقَدْ وَقَعَ أَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ ۗ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا

---

⁸² Uk. 169

"Anayehajiri katika njia ya Allaah atapata katika ardhi mahali pengi pa kukimbilia na wasaa. Na atakayetoka nyumbani kwake hali ya kuwa ni mwenye kuhajiri kwa ajili ya Allaah na Mtume Wake, halafu mauti yakamfikia [njiani], basi ujira wake umehakikika kwa Allaah. Na Allaah ni Mwingi wa kusamehe, Mwenye kurehemu."⁸³⁸⁴

53. Ni ipi hukumu ya kunyanyua sauti wakati wa kusindikiza jeneza?

Swali: Baadhi ya watu wanabeba jeneza na kukimbia nalo. Kisha anakuwepo mmoja anayewaamrisha watu wote kusema "hapana mungu wa haki isipokuwa Allaah" na wantaje Allaah, ambapo wanafanya hivo. Je, hili lina asli?

Jibu: Kitendo hichi hakina asli na ni Bid'ah. Anayesindikiza jeneza anatakiwa kufikiria mwisho wake na kwamba ipo siku na yeye atabebwa kama anavyobebwa maiti huyu. Anatakiwa kufikiria dunia hii na namna mtu huyu jana alivyokuwa ardhini, na leo matendo yake ndio yatahesabiwa. Haya ndiyo yaliyowekwa katika Shari'ah. Haikupokelewa kutoka kwa Salaf wakati wa kusindikiza jeneza walisema "hapana mungu wa haki isipokuwa Allaah" au kuwashaji'isha wengine kumdhukuru Allaah. Kitendo bora anachoweza mtu kufanya ni yale yaliyofanywa na Salaf (Rahimahumu Allaah).

Kuhusu kuliharakisha jeneza, ni Sunnah. Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) amesema:

*"Lifanyisheni haraka jeneza."*⁸⁵

---

⁸³ 04:100

⁸⁴ Uk. 169-170

⁸⁵ al-Bukhaariy (1315) na Muslim (944).

Hata hivyo wanachuoni wanasema kuwa kuharakisha hakutakiwi kuwaudhi watu, kudhuru mwili wa maiti au kusababisha kutokwa na kitu tumboni mwake⁸⁶.

54. Ni lini mtu anatakiwa kukaa baada ya kulisindikiza jeneza makaburini?

Swali: Ni lini mtu anatakiwa kukaa baada ya kulisindikiza jeneza makaburini?

Jibu: Pindi litapowekwa ndani ya kaburi au pindi litapowekwa juu ya ardhi wakisubiria kaburi limalize kuchimbwa⁸⁷.

55. Ni ipi hukumu ya kunyanyua sauti mazishini?

Swali: Watu wengi wananyanyua sauti wakati wa mazishi. Je, kuna ubaya?

Jibu. Hakuna neno kukiwa kuna haja. Mfano wa haja hiyo ni kama mtu kunyanyua sauti pindi anapoomba kokoto, ubumba au mawe. Hakuna neno midhali kuna haja. Vinginevyo bora ni kukaa kimya. Mambo ni namna hiyo ikiwa kunyanyua sauti sio juu ya kitu cha 'ibaadah, kama kuomba maji, kokoto au kitu kingine. Ama ikiwa wamenyanyua kwa lengo la 'ibaadah kama kusoma Qur-aan, au Dhikr basi kitendo hicho ni Bid'ah⁸⁸.

---

⁸⁶ Uk. 171-172

⁸⁷ Uk. 172

⁸⁸ Uk. 172

56. Ni ipi hukumu ya kufunika kaburi la mwanamke pindi anaposhushwa ndani ya kaburi?

Swali: Ni ipi hukumu ya kufunika kaburi la mwanamke pindi anaposhushwa ndani ya kaburi?

Jibu: Baadhi ya wanachuoni wamesema kuwa kaburi la mwanamke linatakiwa kufunikwa pindi anaposhushwa ndani ya kaburi ili yasionekane maumbile yake. Lakini hata hivyo hili sio wajibu. Anatakiwa kufunikwa mpaka pale kokoto zitapotiwa juu yake⁸⁹.

57. Ni ipi hukumu ya sanduku linalowekwa kwenye jeneza la mwanamke?

Swali: Ni yapi maoni yako juu ya sanduku linalowekwa juu ya jeneza la mwanamke kwa ajili ya kumsitiri? Je, mwanamke amekatazwa kuonekana sawa akiwa hai au maiti? Je, sanduku hili ni Sunnah? Kama ni Sunnah ni kwa nini isihuishwe na kutendewa kazi?

Jibu: Ni jambo lisilokuwa na shaka kuwa sanduku linamsitiri vizuri zaidi. Wakati mwingine inatokea maumbile ya mwanamke kuonekana kikamilifu katika harakati za mazishi. Ni jambo lisilopendekezwa. Haina shaka kuwa yale yanayofanywa Hijaaz, na khaswa Makkah, pindi wanapoliwekea jeneza kitu hiki kinamsitiri vizuri zaidi.

---

⁸⁹ Uk. 173

Kuhusu yale yenye kudhiri kwa mwanamke kama mfano wa nguo zake, sio haramu kuonekana sawa akiwa maiti au hai. Isipokuwa tu ikiwa ni nguo zinazofichua maumbile yake. Haifai kwake akavaa nguo kama hizi⁹⁰.

58. Ni ipi hukumu ya kufunika jeneza la mwanamke kwa nguo wakati wa mazishi?

Swali: Baadhi ya watu pindi jeneza la mwanamke linapoteremshwa kwenye mwanandani wanamfunika na kitambaa. Ni ipi hukumu ya hilo?

Jibu: Ni jambo lililofanywa na Salaf na wakalipendekeza wanachuoni (Rahimahumu Allaah). Wanachomaanisha ni kuwa nguo inamsitiri vizuri zaidi na kuna khatariki akaonekana pindi anaposhushwa kwenye mwanandani. Huku kwetu 'Unayzah watu wanamshusha mwanamke kwenye nguo waliyomfunika nayo. Kisha wanaondosha nguo hii kidogo kidogo kila ambavyo wanamfukia kwa kokoto. Kwa njia hiyo anasitirika⁹¹.

59. Ni ipi hukumu ya kuweka jiwe katikati ya kaburi la mwanamke?

Swali: Baada ya kumaliza kumzika mwanamke mchimbaji wa kaburi anaweka jiwe lenye kuonekana katikati ya kaburi lake ili watu wote waweze kujua kuwa mwanamke ndiye ambaye yuko ndani ya kaburi. Wanatumia hoja

---

⁹⁰ Uk. 173

⁹¹ Uk. 174

kwamba kwa mfano ikitokea kulichimbua kutiliwe umuhimu kumsitiri viungo vyake vya siri. Je, kitendo hichi ni katika Sunnah?

Jibu: Sio katika Sunnah. Sunnah ni kulinyanyua kaburi kiasi cha shibri. Hakuna tofauti kati ya kaburi la mwanaume na la mwanamke. Lakini hata hivyo hakuna neno kuweka alama kwenye kaburi ili wale ndugu zake wanaotaka kumtembelea wamjue. Ama kutofautisha kwa kuweka jiwe hili ni jambo lisilokuwa na asli⁹².

60. Ni ipi hukumu ya kuchimba kaburi pasi na mwanandani?

Swali: Baadhi ya watu ardhi yao ni ya mchanga na makaburi yao yanachimbwa moja kwa moja kwenda chini pasi na mwanandani. Ni ipi hukumu ya hilo?

Jibu: Ikiwa kuna haja ya kuchimba moja kwa moja kwenda chini hakuna neno. Bali inaweza kuwa wajibu, kama ilivyo katika ardhi za mchanga⁹³.

61. Kusimama pembezoni mwa kaburi na kumwangukia maiti imewekwa katika Shari'ah?

Swali: Baada ya maiti kuwekwa ndani ya kaburi watu wengi wanalizunguka kaburi na kumwangukia yule maiti. Je, kitendo hichi kimewekwa katika Shari'ah?

---

⁹² Uk. 174

⁹³ Uk. 178

Jibu: Hakikuwekwa katika Shari'ah. Kilichowekwa katika Shari'ah pindi maiti anapowekwa ndani ya kaburi ni kumfunika kwa kokoto halafu kumzika moja kwa moja. Kilicho bora ni kufanya haraka katika kuzika⁹⁴.

62. Inajuzu kuwazika maiti usiku?

Swali: Inajuzu kuwazika maiti usiku?

Jibu: Ndio. Inajuzu kuzika usiku maadamu mtu amefanya yale ya wajibu; maiti ameoshwa na amevikwa sanda na baada ya hapo ameswaliwa swalah ya jeneza. Katika hali hiyo inajuzu kuzika usiku. Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) alizikwa usiku. Inasemekana vilevile kuwa Abu Bakr (Radhiya Allaahu 'anh) alizikwa usiku. Kadhalika mwanamke ambaye alikuwa akifuagia msikitini alizikwa usiku. Asli ni kujuzu. Kwa hiyo haya yanafahamisha kuwa kuzika usiku inajuzu kwa sharti kufanywe yale ya wajibu; kuoshwa, kuvikwa sanda na kuswaliwa⁹⁵.

63. Ni nani ana haki zaidi ya kumshusha maiti kaburini?

Swali: Ni nani ambaye ana haki zaidi ya kumshusha maiti ndani ya kaburi lake; msomi au ndugu wa maiti? Katika hilo kuna tofauti kati ya mwanaume na mwanamke? Je, imeshurutishwa yule ambaye anamshusha mwanamke awe ni katika *Mahaarim* zake?

---

⁹⁴ Uk. 180

⁹⁵ Uk. 180

Jibu: Ambaye ana haki zaidi ni yule aliyeachiwa wasia. Ikiwa hayupo basi yule ambaye yuko karibu na yeye zaidi kiudugu. Ikiwa kuna ambaye ni msomi, basi yeye ni bora zaidi afanye hivo. Na ikiwa katika wao hakuna ambaye ni msomi, basi wapokee maelekezo kutoka kwa yule msomi.

Haikushurutishwa yule ambaye anashuka ndani ya kaburi awe ni *Mahaarim* wa mwanamke. Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) alimwamrisha Abu Twalhah (Radhiya Allaahu 'anh) ashuke ndani ya kaburi na amzike msichana wake pamoja na kwamba yeye mwenyewe alikuwepo pale. Mume wa mwanamke huyu alikuwa ni 'Uthmaan bin 'Affaan (Radhiya Allaahu 'anh)⁹⁶⁹⁷.

64. Kutokea upande gani maiti ashushwe ndani ya kaburi?

Swali: Kutokea upande gani maiti anatakiwa kushushwa ndani ya kaburi?

Jibu: Kutokea upande ule ambao ni rahisi. Baadhi ya wanachuoni wanasema kwamba ashushwe kutokea upande wa miguu yake. Wanachuoni wengine wanasema ashushwe kutokea upande wa kichwa chake. Jambo hili lina wasaa⁹⁸.

---

⁹⁶ al-Bukhaariy (1342).

⁹⁷ Uk. 181

⁹⁸ Uk. 181

65. Kunasemwa nini pindi maiti anapowekwa ndani ya kaburi?

Swali: Kunasemwa nini pindi maiti anapowekwa ndani ya kaburi lake?

Jibu: Wanachuoni (Rahimahumu Allaah) wanasema yule anayeliweka anatakiwa kusema:

بِسْمِ اللَّهِ، وَعَلَى مِلَّةِ رَسُولِ اللَّهِ

"Kwa jina la Allaah na kutokana na dini ya Mtume wa Allaah."⁹⁹

66. Maiti anatakiwa kulazwa upande gani?

Swali: Maiti anatakiwa kulazwa upande gani?

Jibu: Imependekezwa kulazwa upande wa mkono wake wa kulia. Ni wajibu kumlaza hali ya kuelekea Ka'bah. Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) amesema:

*"Ka'bah ndio Qiblah chenu waliobai na maiti."*¹⁰⁰¹⁰¹

---

⁹⁹ Uk. 181

¹⁰⁰ Abuu Daawuud (2875).

¹⁰¹ Uk. 182

67. Ni ipi hukumu ya kumlaza maiti kwa mgongo na kuweka mikono yake juu ya tumbo?

Swali: Katika baadhi ya miji wanawazika maiti kwa kuwalaza kwa migongo yao na wanaiweka mikono yao juu ya tumbo zao. Ni ipi sahihi?

Jibu: Sahihi ni kuwa maiti anazikwa kwa kulazwa upande wake wa kulia hali ya kuuelekeza uso wake Qiblah. Ka'bah ndio Qiblah cha watu waliohai na maiti. Kama ambavyo mtu analala kwa upande wake wa kulia, kama alivyoamrisha Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam), vivyo hivyo maiti anatakiwa kulazwa kwa upande wake wa kulia. Usingizi na kifo vina ushirikiano kwa vyote viwili kuwa vifo. Allaah (Ta'ala) amesema:

اللَّهُ يَتَوَفَّى الْأَنْفُسَ حِينَ مَوْتِهَا وَالَّتِي لَمْ تَمُتْ فِي مَنَامِهَا فَيُمْسِكُ الَّتِي قَضَىٰ عَلَيْهَا الْمَوْتَ وَيُرْسِلُ الْأُخْرَىٰ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى ۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

"Allaah anazifisha nafsi wakati wa kufa kwake na zile zisizokufa katika usingizi wake. Huzizuia zile ambazo amezihukumia mauti na huzituma nyingine mpaka katika muda maalumu uliopangwa. Hakika katika hayo bila shaka kuna ishara kwa watu wanaozingatia."¹⁰²

وَهُوَ الَّذِي يَتَوَفَّاكُم بِاللَّيْلِ وَيَعْلَمُ مَا جَرَحْتُم بِالنَّهَارِ ثُمَّ يَبْعَثُكُمْ فِيهِ لِيُقْضَىٰ أَجَلٌ مُّسَمًّى ۖ ثُمَّ إِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ ثُمَّ يُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ

"Yeye ndiye anayekufisheni usiku na Anajua yale yote mnayoyafanya mchana, kisha anakufufueni humo ili utimizwe muda maalumu uliopangwa. Kisha Kwake pekee ndio marejeo yenu, halafu atakujulisheni kuhusu yale yote mliyokuwa mkiyatenda."¹⁰³

Lililowekwa katika Shari'ah ni kumlaza maiti upande wake wa kulia hali ya kuuelekeza uso wake Qiblah. Pengine muulizaji aliona kitendo kinachotokamana na mtu mjinga. Vinginevyo sijui mwanachuoni yeyote anayesema kuwa maiti anatakiwa kulazwa kwa mgongo na kuiweka mikono yake juu ya tumbo lake¹⁰⁴.

---

¹⁰² 39:42

¹⁰³ 06:60

¹⁰⁴ Uk. 182-183

68. Ni ipi hukumu ya kuliwekea jeneza kitambaa kilichodariziwa pindi anapowekwa ndani ya kaburi?

Swali: Ni ipi hukumu ya kuliwekea jeneza kitambaa kilichodariziwa linapowekwa ndani ya kaburi? Muslim amepokea kupitia kwa Ibn 'Abbaas (Radhiya Allaahu 'anhumaa) aliyesema:

*"Kuliwekwa kitambaa chekundu kilichodariziwa kwenye kaburi la Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam)."*¹⁰⁵

Jibu: Wanachuoni wamesema kuwa haina neno. Lakini mimi naonelea hili linatakiwa kuangaliwa. Kwa kuwa haikupokelewa kutoka kwa Swahabah yeyote ya kwamba alifanya hivo. Huenda ilikuwa ni jambo maalum kwa Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam). Nachelea ukifunguliwa mlango huu watu wakaanza kushindana juu ya hilo. Itakuwa kila mmoja anataka maiti wake awe na kitambaa kilichodariziwa kilicho bora kuliko mwengine. Hatimaye makaburi yageuke ni mahali pa matapo. Kila kinachopelekea katika makatazo kinatakiwa kuzuiwa¹⁰⁶.

---

¹⁰⁵ Muslim (967).

¹⁰⁶ Uk. 183-184

69. Ni ipi hukumu ya kufungua mafundo na kufunua uso wa maiti ndani ya kaburi?

Swali: Ni ipi hukumu ya kufungua mafundo na kufunua uso wa maiti pindi anapowekwa ndani ya kaburi?

Jibu: Kuhusu kufungua mafundo, imepokelewa ya kwamba 'Abdullaah bin Mas'uud (Radhiya Allaahu 'anh) amesema:

"Mnapomuweka maiti ndani ya kaburi fungueni mafundo."¹⁰⁷

Kuhusu inapokuja katika kufunua uso wote wa maiti, ni jambo lisilo na asli. Kubwa lililopokelewa - kama itakuwa ni Swahiyh - ni maneno ya 'Umar bin al-Khattwaab (Radhiya Allaahu 'anh):

"Nitapofariki na mkaniweka ndani ya kaburi, liacheni shavu langu liguse ardhi."¹⁰⁸¹⁰⁹

70. Je, kuna asli yoyote ya kurusha udongo mara tatu upande wa kichwa cha maiti?

Swali: Je, kuna asli yoyote ya kurusha udongo mara tatu upande wa kichwa cha maiti?

Jibu: Ndio, kitendo hichi kina asli. Imepokelewa namna udongo ulivyorushwa mara tatu upande wa kichwa cha Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam)¹¹⁰¹¹¹.

---

¹⁰⁷ Mwandishi wa "ar-Rawdh al-Murbi'" amemnasibishia upokezi huu al-Athram na akasema kwenye taaliki: "Mfano wa haya yamepokelewa kutoka kwa Samurah."

¹⁰⁸ Tazama "al-Mughniy" (3/428) ya Ibn Qudaamah.

¹⁰⁹ Uk. 183

¹¹⁰ Ibn Maajah (1565) na ad-Daaraqutwniy (2/76).

71. Ni kipi kilichowekwa katika Shari'ah kufanya wakati wa kumfukia maiti na udongo?

Swali: Ni kipi kilichowekwa katika Shari'ah pindi linapofukiwa kaburi? Imewekwa katika Shari'ah kusema:

مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَى

"Kutoka humo [ardhini] Tumekuumbeni na katika hiyo [ardhi] tutakurudisheni na kutoka humo tutakutoeni kwa mara nyingine."¹¹²

Jibu: Baadhi ya wanachuoni wanasema kuwa imesuniwa kurusha udongo mara tatu kwenye kaburi. Hata hivyo hakuna Hadiyth Swahiyh kutoka kwa Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) inayotegemewa ya kwamba mtu aseme:

مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَى

"Kutoka humo [ardhini] Tumekuumbeni na katika hiyo [ardhi] tutakurudisheni na kutoka humo tutakutoeni kwa mara nyingine."¹¹³

Kilichosuniwa baada ya mazishi ni kufuata yale Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) aliyoamrisha. Alipokuwa anamaliza kuzika alikuwa akisimama karibu na kaburi lake na kusema:

*"Muombeeni msamaha ndugu yenu na mumtakie uthabiti. Hakika hivi sasa atauliziwa."*¹¹⁴

---

¹¹¹ Uk. 184

¹¹² 20:55

¹¹³ 20:55

¹¹⁴ Abuu Daawuud (3221).

Muombeeni Allaah amthibitishe na amthibitishe kisha ondokeni¹¹⁵.

72. Ni ipi hukumu ya kulinyanyua kaburi?

Swali: Ni ipi hukumu ya kulinyanyua kaburi?

Jibu: Kulinyanyua kaburi ni kwenda kinyume na Sunnah. Ni wajibu kulisawazisha liwe sawa na makaburi mengine yaliyo pembezoni mwake au kuyashusha katika ule urefu wa kawaida. 'Aliy bin Abiy Twaalib (Radhiya Allaahu 'anh) amesema:

*"Nisikutume katika yale aliyonituma Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam)? Usiache picha isipokuwa umeiharibu na wala kaburi lililonyanyuliwa isipokuwa umelisawazisha."*¹¹⁶¹¹⁷

73. Ni ipi hukumu ya kuweka jiwe au mawe mawili karibu na kaburi la mwanamke?

Swali: Ni ipi hukumu kwa yule anayeweka pembezoni na kaburi la mwanaume mawe mawili na pembezoni na kaburi la mwanamke jiwe moja?

Jibu: Utofautishaji huu haukuwekwa katika Shari'ah. Wanachuoni wanasema kuwa haina neno kuweka jiwe moja au mawili pembezoni na kaburi kama

---

¹¹⁵ Uk. 185

¹¹⁶ Muslim (969).

¹¹⁷ Uk. 185

alama ili litambulike na lisichimbwe kwa mara ya pili. Kuhusu kutofautisha kati ya kaburi la mwanaume na la mwanamke, ni jambo lisilokuwa na asli¹¹⁸.

74. Nini maana ya kaburi lililoinuliwa/kunyanyuliwa?

Swali: Nini maana ya maneno ya Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) kumwambia 'Aliy bin Abiy Twaalib (Radhiya Allaahu 'anh):

*"Usiache picha isipokuwa umeibaribu na wala kaburi lililonyanyuliwa isipokuwa umelisawazisha."?*¹¹⁹

Leo tunaona makaburi mengi yameinuliwa zaidi ya shibri moja.

Jibu: Kaburi lililoinuliwa ni lile linalokuwa juu tofauti kuliko makaburi mengine. Kaburi kama hili ni wajibu kusawazishwa na mengine ili watu wasije kufitinishwa nalo. Watu wakiona kaburi hili liko juu kuliko mengine yote kuna khataru wakafitinishwa nalo. Kwa ajili hii ndio maana Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) alimtuma 'Aliy bin Abiy Twaalib (Radhiya Allaahu 'anh) ayasawazishe makaburi yote yaliyoinuliwa¹²⁰.

---

¹¹⁸ Uk. 186

¹¹⁹ Muslim (969).

¹²⁰ Uk. 186

75. Ni ipi hukumu ya kuyaangaza makaburi kwa mishumaa na mataa ya mafuta?

Swali: Katika nchi yetu ni jambo la kawaida kuweka nadhiri ya kuyaangaza makaburi kwa mishumaa. Wanaweka mishumaa kama mfano wa makaburi ya Mitume Swaalih na Muusa (Swalla Allaahu 'alayhimaa swalaatu wa sallam) na makaburi ya mawalii. Wanaweka pia nadhiri iwapo wataruzukiwa mtoto basi wataangaza au kuchinja kwenye makaburi fulani kwa muda wa wiki nzima. Inajuzu kuyaangaza makaburi kwa mishumaa au mataa ya mafuta? Leo imekuwa ni jambo la kawaida kuyaangaza siku za jumatatu au alhamisi usiku wa kuamkia ijumaa. Haya yalithibiti katika zama za Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) au ni Bid'ah?

Jibu: Ni haramu uharibifu kuyaangaza makaburi ya mawalii na ya Mitume. Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) amewalaani wenye kufanya hivo. Haijuzu kuyaangaza makaburi haya sawa ikiwa ni usiku wa kuamkia jumatatu au mwengine. Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) amemlaani yule mwenye kufanya hivo.

Kujengea juu ya hili ni haramu kuweka nadhiri ya kuliangaza kaburi usiku fulani au mchana fulani. Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) amesema:

*"Atayeweka nadhiri ya kumtii Allaah na amtii na atakayeweka nadhiri ya kumuasi Allaah na asimuasi."*¹²¹

Kwa hiyo haijuzu kwake kutimiza nadhiri hii. Lakini, je, ni wajibu kwake kutoa kafara ya yamini kwa ajili ya nadhiri yake hii iliyovunjwa? Wanachuoni wametofautiana juu ya hili. Lililo salama zaidi ni yeye kutoa kafara ya yamini kama ambavyo mtu anatoa kafara kwa ajili ya kiapo kilichovunjwa.

Kuhusu kulenga baadhi ya makaburi ya Mitume, kama kaburi la Mtume Swaalih na Muusa (Swalla Allaahu 'alayhimaa swalaatu wa sallam), si sahihi isipokuwa tu kaburi la Mtume Muhammad (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam). Makaburi ya Mitume hayajulikani. Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) amesema pindi alipoeleza kwamba Muusa (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) alimuomba Allaah amfanye awe karibu na ardhi takasifu:

---

¹²¹ al-Bukhaariy (6696).

*"Ningekuwa huko ningekuonyesheni kaburi lake karibu na njia kwenye mchanga mwekundu."*¹²²

Nafasi hiyo haijulikani leo. Vilevile kaburi la Ibraahiym (Swalla Allaahu 'alayhimaa wa sallam) halijulikani¹²³.

76. Ni ipi hukumu ya kuyajengea makaburi mawe na kuandika juu yake?

Swali: Katika baadhi ya miji wanaweka kipande cha jiwe juu ya kaburi ambacho kinakuwa kimepanda kwa juu kiasi fulani. Baadhi ya wengine wanaandika kwenye jiwe hilo:

يَا أَيُّهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ارْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ رَاضِيَةً مَّرْضِيَّةً فَادْخُلِي فِي عِبَادِي وَادْخُلِي جَنَّاتِي

"Ee nafsi iliyotua! Rejea kwa Mola wako hali ya kuwa umeridhika na mwenye kuridhiwa. Basi ingia katika waja Wangu na ingia kwenye Pepo Yangu."¹²⁴

Kisha wanaandika jina la maiti. Ni ipi hukumu ya hilo?

Jibu: Haya ni maovu na ni haramu. Ni lazima liondoshwe. Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) amekataza kuyajengea makaburi, kukaa juu yake, kuyatia chokaa¹²⁵ au kuyaandika¹²⁶. Alimtuma (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) 'Aliy bin Abiy Twaalib (Radhiya Allaahu 'anh) ayasazawazishe makaburi yote yaliyoinuliwa yaliyo tofauti ili yawe kama makaburi mengine.

---

¹²² al-Bukhaariy (1339) na Muslim (2372).

¹²³ Uk. 186-188

¹²⁴ 89:27-30

¹²⁵ Muslim (970).

¹²⁶ at-Tirmidhiy (1052) aliyesema kuwa ni nzuri na ni Swahiyh.

Ni wajibu kwa watu hawa kuondosha lile jiwe waliloweka. Baadhi ya wanachuoni wanasema kuwa maiti anaudhika na yale madhambi yanayofanywa kwenye kaburi lake. Ni dhambi. Kwa muqtadha wa maneno ya wanachuoni ni kwamba maiti anaudhika kwa yale yaliyowekwa kwenye kaburi lake. Kwa hiyo hakikisha kuyatendea kazi na uwaeleze kuwa ni wajibu kuliondosha. Ni neema kutoka kwa Allaah kwao na juu ya maiti wao kuliondosha. Wasipofanya hivo ni wajibu kwa wale wenye majukumu makaburini kuliondosha.

Ni kipi kilichowajua kuwa nafsi imefika katika utulivu? Hawajui. Je, kuna ambaye anajua kuwa mtu huyu amekufa juu ya Tawhiyd na imani? Sisi tunaangalia udhahiri, lakini kuhusu mambo ya Aakhirah hatujui yalivyo¹²⁷.

77. Ni ipi hukumu ya kuandika kwenye majiwe ya makaburi au kuyapaka rangi?

Swali: Ni ipi hukumu ya kuandika kwenye majiwe ya makaburi au kuyapaka rangi?

Jibu: Kuyapaka rangi kunaingia katika sampuli ya kuyatia chokaa. Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) amekataza kuyatia chokaa makaburi. Ni njia inayopelekea watu kuanza kushindana ni nani anayepaka rangi vizuri. Hatimaye makaburi yawe ni sehemu ya magambo. Kwa ajili hiyo ni wajibu kuliepuka.

Kuhusu kuliandika, Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) amekataza kuyaandika makaburi. Lakini baadhi ya wanachuoni wanasema ni sawa endapo lengo ni kutaka kutambua kaburi ni la nani na si matapo wala sifa. Katika hali hiyo makatazo itakuwa ni yale maandishi ya kumuadhimisha yule

---

¹²⁷ Uk. 188-189

maiti kwa dalili kwamba hilo ni sambamba na makatazo ya kuyatia chokaa na kuyajengea¹²⁸.

78. Ni ipi hukumu ya kuweka alama fulani kwenye kaburi au kuandika jina la maiti juu yake?

Swali: Ni ipi hukumu ya kuweka alama kwenye kaburi au kuandika jina la maiti kwa hoja ya kumtembelea?

Jibu: Ni sawa kuweka alama ya kama jiwe au mti.

Kuhusu kuandika juu yake Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) amekataza kuandika juu ya makaburi¹²⁹. Lakini kukiandikwa jina tu pasi na matapo, sifa, Aayah za Qur-aan na mfano wa hayo, baadhi ya wanachuoni wanasema kuwa haina neno. Wanachuoni wengine wanasema kuwa hata kuandika jina kunaingia katika makatazo. Wanasema badala ya kuandika mtu anaweza kuchora alama fulani inayofahamisha kabila ya mtu. Wanasema hili linatosha. Hili ndio bora. Ikiwa alama inatosha basi hakuna haja ya kuandika¹³⁰.

---

¹²⁸ Uk. 189-190

¹²⁹ at-Tirmidhiy (1052) aliyesema ni nzuri na Swahiyh.

¹³⁰ Uk. 190

79. Ni Sunnah kuweka vichaka vya kijani na kitu kingine kwenye kaburi?

Swali: Je, ni Sunnah kuweka vichaka vya kijani au kitu kingine kwenye kaburi kwa kutumia dalili ya kwamba Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) alifanya hivo kwa wale watu wawili wanaoadhibiwa ndani ya makaburi yao au hilo ni jambo maalum kwa Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam)?

Jibu: Kuweka tawi/mti wa kijani au kitu kingine kwenye kaburi sio Sunnah. Ni Bid'ah na ni kuwa na dhana mbaya kwa yule maiti. Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) hakuwa akifanya hivo kwa makaburi yote. Alifanya hivo kwa yale makaburi mawili kwa kuwa alijua kuwa ni wenye kuadhibiwa. Kuweka kuti kwenye kaburi lake ni tendo kubwa la jinai na kuwa na dhana mbaya kwake. Haijuzu kwa yeyote kumjengea dhana mbaya nduguye muislamu. Yule mwenye kuweka kuti kwenye kaburi la mtu ni kwamba anaonelea kuwa anaadhibiwa, kwa kuwa Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) alifanya hivo pale alipojua kuwa wale wawili ni wenye kuadhibiwa.

Kwa kufupisha ni kwamba kuweka kuti au kitu kingine kwenye kaburi ni Bid'ah isiyokuwa na asli. Aidha ni kumjengea dhana mbaya yule maiti kwa kuwa anafanya hivo kwa sababu anaonelea kuwa anaadhibiwa na hivyo ndio maana anatakiwa kumkhafifishia. Jengine ni kwamba hatujui kuwa Allaah anaitikia uombezi wetu juu ya yule maiti endapo tutafanya hivo. Vilevile hatujui kabisa kama yule aliyemo ndani ya kaburi anaadhibiwa¹³¹.

---

¹³¹ Uk. 191-192

80. Ni ipi hukumu ya kuweka majani na nyasi juu ya kaburi?

Swali: Ni ipi hukumu ya kuweka majani au nyasi juu ya kaburi kwa kuzingatia ya kwamba kuna ambao wanadai kuwa nyasi hii inazuia udongo kushuka chini ndani ya kaburi?

Jibu: Katika baadhi ya miji ni lazima waweke majani ya limau au majani mengine mfano wa hayo. Pindi Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) alipokataza kukata majani na miti Makkah, Ibn 'Abbaas akasema: "Isipokuwa majani ya mlimau kwa kuwa yanatumiwa kwa nyumba na makaburi yao." Ndipo Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) akasema:

*"Isipokuwa majani ya mlimau."*¹³²

Ikiwa kuna haja ya kuyaweka kati ya kokoto [zinazowekwa juu ya mwanandani] haina neno.

Ama kuweka majani juu ya kaburi, sio katika uongofu wa Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam). Kilichopokelewa kutoka kwa Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) ni kwamba alipita karibu na makaburi mawili na akasema:

*"Hakika hawa wanaadhibiwa, na hawaadhibiwa kwa kitu kikubwa. Ama mmoja wao alikuwa hakijikingi na cheche za mkojo na mwengine alikuwa akieneza uvumi." Baada ya hapo akachukua kuti na akaligawa mara mbili na akaweka kwenye kila kaburi kuti moja. Wakasema: "Mtume wa Allaah! Kwa nini umefanya hivo?" Akasema: "Pengine wakakhafifishwa adhabu midhali bado [makuti hayo] ni kijani."*¹³³

Hili ni jambo maalum kwa Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) kwa kuwa alijua kuwa watu walio ndani ya makaburi haya mawili wanaadhibiwa. Leo hii mtu kufanya hivo ni kwamba anamdhanja vibaya yule maiti kwa sababu anafikiria kuwa anaadhibiwa¹³⁴.

---

¹³² al-Bukhaariy (1349) na Muslim (1353).

¹³³ al-Bukhaariy (218) na Muslim (292).

¹³⁴ Uk. 193-194

81. Ni lazima kurudisha udongo wote uliochimbwa kutoka ndani ya kaburi?

Swali: Baadhi ya watu wanasema ule udongo uliochimbwa kutoka kwenye kaburi ni lazima kuurudisha wote ndani ya kaburi kwa kuwa ni haki ya yule maiti. Ni sahihi?

Jibu: Si sahihi. Ikiwa udongo unazidi kiasi cha shibri basi haitakiwi kumfukia nao. Makaburi yaliyoinuka zaidi ya shibri ni kwenda kinyume na Sunnah. Wanachuoni wanasema kusizidishwe udongo mwingine juu ya ule udongo uliotolewa ndani ya kaburi¹³⁵.

82. Ni ipi hukumu ya kuyanyunyizia maji makaburi ili udongo uwe imara?

Swali: Ni ipi hukumu ya kunyunyuzia maji kwenye kaburi kwa kuwa kunafanya udongo kuwa imara?

Jibu: Hakuna neno kunyunyizia maji. Maji yanaufanya udongo kuwa imara na kutoenda huku na kule. Ama yale yanayoitakidiwa na wasiokuwa wasomi wanaoyanyunyizia maji makaburi ili kuwafanya wale maiti wapate baridi, ni jambo lisilokuwa na asli¹³⁶.

---

¹³⁵ Uk. 194

¹³⁶ Uk. 194

83. Ni ipi hukumu ya kupita na viatu kati ya makaburi?

Swali: Ni ipi hukumu ya kupita na viatu baina ya makaburi? Ni upi usahihi wa dalili inayokataza hilo:

*"Ee uliye na viatu vya ngozi! Vua viatu vyako."*¹³⁷

Jibu: Wanachuoni wanasema kuwa kupita kati ya makaburi na viatu ni jambo limechukizwa. Wametumia dalili kwa Hadiyth hii. Lakini hata hivyo wanasema kuwa ikiwa kuna haja kama kwa mfano ardhi ina joto kali, miba na mfano wa hayo haina neno kuvaa viatu¹³⁸.

84. Ni haramu au imechukizwa kutembea na viatu makaburini?

Swali: Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) amesema:

*"Ee uliye na viatu vya ngozi! Vua viatu vyako. Kwani hakika umeudhi."*¹³⁹

Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) amekataza vilevile mwanaume kuchana nywele kila siku. Udhahiri wa Hadiyth ya kwanza ni uwajibu na ya pili ni uharamu. Lakini kuna wanachuoni wenye kusema Hadiyth ya kwanza

---

¹³⁷ Ahmad (5/83) na Abuu Daawuud (3230).

¹³⁸ Uk. 200

¹³⁹ Ahmad (5/83) na Abuu Daawuud (3230).

ni jambo limependekezwa na ya pili ni jambo limechukizwa bila ya kutaja dalili ya hukumu hizo mbili. Ni maoni yepi unayoonelea ndio yenye nguvu?

Jibu: Hiyo sehemu ya mwisho katika Hadiyth siijui:

"Ee uliye na viatu vya ngozi! Vua viatu vyako. Kwani hakika umendhi."

Wanachuoni wengi wanaonelea kuwa imechukizwa kutembea na viatu makaburini. Nami naonelea kuwa maoni haya ndio yenye nguvu kuliko yale maoni yanayoharamisha, kwa kuwa makatazo yanahusiana na kuyatukuza na kuyaheshimisha makaburi ya waislamu. Naonelea kuwa maoni yanayosema kuwa imeharamishwa kwa kuwa ni kuyatweza makaburi ya waislamu hayako wazi. Haya ndio yaliyofanya kitendo hicho kiwe ni chenye kuchukiza.

Kuhusu makatazo ya [mwanaume] kuchana kila siku, ni maelekezo ya kujiepusha na anasa na kupoteza muda.

Wanachuoni wa misingi wametofautiana kama amri ina uwajibu na katazo lina uharamu. Kuna maoni matatu juu ya suala hili:

1- Amri ina uwajibu. Allaah (Ta'ala) amesema:

فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

"Na watahadhari wale wanaokhalifu amri yake isije kuwapata fitnah au ikawapata adhabu iumizayo."¹⁴⁰

Amri ina uharamu. Allaah (Ta'ala):

وَمَنْ يَعِصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُبِينًا

"Anayemuasi Allaah na Mtume Wake, basi hakika amepotoka upotofu wa wazi."¹⁴¹

2- Amri ina mapendekezo kwa kuwa uamrishaji unategemea kitendo chenyewe. Asli ni kutakasika dhimma na hakuna dhambi kwa kuacha

---

¹⁴⁰ 24:63

¹⁴¹ 33:36

kitendo. Matishio katika Aayah yanahusu yale maamrisho ambayo uwajibu wake umethibiti na sio maamrisho yote.

Makatazo yana machukizo kwa kuwa makatazo yanategemea kule kuacha. Asli ni kuwa kutokupata dhambi kwa kutenda. Hii ndio maana hakika ya machukizo. Kusema kwamba mtenda maasi katika Aayah amepotea upotevu wa wazi kunamaanishwa yule anayetenda maasi. Inaweza pia kusemwa, ijapokuwa tafsiri iko mbali, ya kwamba upotevu ni kukhalifu uongofu; inaweza kuwa maasi na inaweza pia kuwa chini ya hapo. Jibu hili ni dhaifu.

3- Ikiwa amri inahusiana na adabu basi ni ya mapendekezo. Ikiwa amri inahusiana na adabu basi ni ya machukizo. Ikiwa amri inahusiana na 'ibaadah basi ni ya uwajibu na ya uharamu. Katika hali ya kwanza inahusiana na murua, katika hali ya pili inahusiana na Shari'ah.

Tofauti hii inafanya kazi midhali hakuna dalili yoyote inayoashiria uwajibu, mapendekezo, machukizo au uharamu. Ikiwa kuna dalili ya uwajibu, mapendekezo, machukizo au uharamu inatendewa kazi¹⁴².

85. Ni ipi hukumu ya kuvua viatu pindi mtu anapoingia makaburini?

Swali: Ni ipi hukumu ya kuvua viatu wakati wa kuingia makaburini?

Jibu: Kutembea baina ya makaburi na viatu ni jambo linaloenda kinyume na Sunnah. Midhali hakuna haja lililo bora ni mtu kuvua viatu anapopita kati ya makaburi. Ikiwa makaburini kuna miba au ardhi ina joto kali au changarawe zinazoudhi haina neno kuvaa viatu pindi mtu anapotembea kati ya makaburi¹⁴³.

---

¹⁴² Uj. 200-202

¹⁴³ Uj. 202

86. Ni ipi hukumu ya kutembea juu ya makaburi?

Swali: Ni ipi hukumu ya kutembea juu ya makaburi?

Jibu: Kutembea juu ya makaburi haijuzu kwa kuwa kuna kumtweza yule maiti. Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) amekataza kuyatia chokaa makaburi, kujenga na kuyaandika juu yake. Amesema kuhusu kukaa juu yake:

*"Mmoja wenu kukaa juu ya kaa likaunguza nguo zake na likaingia mpaka kwenye ngozi yake ni bora kwake kuliko kukaa juu ya kaburi."*¹⁴⁴¹⁴⁵

87. Ni ipi hukumu ya kuweka njia kwenye makaburi au kufanya ni sehemu ya kukaa?

Swali: Ni ipi hukumu ya kuweka njia kwenye makaburi au kufanya ni sehemu ya kukaa?

Jibu: Haijuzu kuyafanya makaburi ya waislamu njia au sehemu ya kukaa. Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) amekataza kukaa juu ya makaburi na kusema:

*"Mmoja wenu kukaa juu ya kaa likaunguza nguo zake na likaingia mpaka kwenye ngozi yake ni bora kwake kuliko kukaa juu ya kaburi."*¹⁴⁶

---

¹⁴⁴ Muslim (971).

¹⁴⁵ Uk. 202

Ni wajibu vichocho hivo vilivyopo makaburini viondoshwe na makaburi ya waislamu yaheshimiwe¹⁴⁷.

88. Ni ipi hukumu ya kuyachimbua makaburi kwa ajili ya kupitisha barabara?

Swali: Inajuzu kuyachimbua makaburi ili kujenga njia ya watu wote ikiwa hakuna namna ya kukata barabara isipokuwa kupitia makaburi? Inajuzu kuyachimbua na kuyaweka sehemu nyingine ya makaburi?

Jibu: al-Lajnah ad-Daaimah¹⁴⁸ nchini Saudi Arabia, au baadhi ya wanachuoni wake, wametoa fatwa ya kwamba inajuzu kuyachimbua makaburi wakati wa dharurah kwa ajili ya kujenga barabara ikiwa hakuna namna nyingine. Makaburi yachimbuliwe kwa sharti mifupa ichukuliwe na kuhamishwa sehemu nyingine kwenye makaburi¹⁴⁹.

---

¹⁴⁶ Muslim (971).

¹⁴⁷ Uk. 203

¹⁴⁸ Kamati ya wanachuoni wakubwa ambayo kwa kipindi cha Shaykh ilikuwa ikisimamiwa na Shaykh 'Abdul-'Aziy bin Baaz (Rahimahumaa Allaah).

¹⁴⁹ Uk. 203

89. Ni ipi hukumu ya kulifukua kaburi ili kuchukua dhahabu ya maiti?

Swali: Kuna msichana mmoja aliungua mahali kuliposhika moto mpaka akafa. Tulipokuwa tukimuosha na kumzika tukaona kuwa alikuwa na dhahabu mkononi mwake na mahereni. Inajuzu kulichimbua kaburi kwa ajili ya kuchukua ile dhahabu?

Jibu: Hakuhitajiki kuchimbua kaburi la msichana huyo kwa ajili ya kuchukua dhahabu aliokuwa nayo. Lakini wanaweza kufanya hivo ikiwa yamepitika katika kipindi cha karibu huko mbeleni baada ya mazishi. Dhahabu ni mali yao baada ya kufa kwa msichana huyo. Lakini iwe baada ya kurejea katika mamlaka husika ili mambo yasiwe ya vurugu¹⁵⁰.

90. Ni ipi hukumu ya kulijengea kaburi ukuta ili kulilinda na wanyama?

Swali: Kuna kaburi lililo nje ya mji ambalo kumeota mti juu yake. Ngamia inakuja kula kwenye mti huu na kulikanyaga kaburi kwa ajili hiyo wakawa wamelijengea kaburi hili ukuta. Je, inajuzu?

Jibu: Mti huu unatakiwa kukatwa kuanzia kwenye mizizi. Tukifanya hivo ngamia haitorudi na kwa ajili hiyo tutakuwa tumesalimika na shari yake. Kaburi linatakiwa kubaki kama lilivyo. Kujenga ukuta kwa ajili ya kulihifadhi inaweza kupelekea huko mbeleni watu wakaanza kufikiria kuwa alikuwa ni katika mawalii au mja mwema. Tahamaki nchi hii ije kufikwa na matatizo ya makaburi baada ya Allaah kuisafisha kupitia Imaam Muhammad bin 'Abdil-Wahhaab (Rahimahu Allaah).

---

¹⁵⁰ Uk. 203-204

Hivyo ni lazima kumfikishia khabari Qaadhiy kuhusu suala hilo na khaswa ikiwa kama utengenezaji uko kama chumba. Ni lazima uondoshwe. Ikiwa kaburi linakhofiwa basi lihamishwe kwenda sehemu nyingine¹⁵¹.

91. Amapata makaburi shambani kwake

Swali: Mimi nina shamba lililozungukwa na ukuta. Ndani ya ukuta mna kaburi. Mwanadani wake unaonekana juu ya ardhi. Nimewauliza watuwazima juu ya hilo wakasema kuwa kaburi liko hivo na kwamba kamwe hawalitambui. Nilipoanza kupalilia sehemu hiyo ili kupanua sehemu nikaona kuwa kuna makaburi matatu mengine. Shamba limeshapanuliwa kwenye kuta zake. Je, nimefanya kosa?

Jibu: Makaburi yanatakiwa kuheshimiwa mpaka pale maiti watapooza. Naonelea kuwa unatakiwa kwenda kwa Qaadhiy mahakamani na umwache ayaangalie hayo makaburi. Hukumu yake itakuwa nzuri - Allaah (Ta'ala) akitaka¹⁵².

92. Ni ipi hukumu ya kujenga nyumba juu ya makaburi ya waislamu?

Swali: Nilirithi nyumba kutoka kwa marehemu mamangu. Nyumba ilibomolewa na kuboreshwa. Pembezoni mwake kumepatikana makaburi

---

¹⁵¹ Uk. 204

¹⁵² Uk. 205

mengi. Pindi tulipokuwa tunachimba msingi wake tulipata mifupa iliyokwishaoza ambayo pengine ni ya yale makaburi yaliyo pembezoni na nyumbani. Nikachukua mifupa hii na kuizika sehemu ya mbali na nyumba. Nyumba imemalizwa kuboreshwa lakini imezungukwa na makaburi. Tumeirithi nyumba hii kutoka kwa mababu zetu na hatuna nyumba nyingine wala ardhi ya kujenga. Je, tuna haki ya kuishi kwenye nyumba hii? Je, nina dhambi kwa kuhamisha mifupa hii sehemu nyingine?

Jibu: Ikiwa makaburi haya ni ya waislamu, basi wao wana haki zaidi ya ardhi hii kuliko nyinyi. Pindi walipozikwa ndani yake wakawa ni wenye kuyamiliki. Haifai kwenu kujenga nyumba yenu juu ya makaburi. Ikiwa mna uhakika kuwa mmejenga juu ya makaburi, basi ni wajibu kwenu kuliondosha jengo hilo na kusiwepo jengo lolote juu ya makaburi. Kusema kwamba hamna nyumba nyingine haina maana sasa mdio mchukue nyumba za waislamu wenzenu. Makaburi ni nyumba za maiti. Msiishiemo ilihali mnajua kuwa watu wamezikwa ndani yake.

Kuhusu neno 'marehemu mamangu', yanakemewa na baadhi ya watu kwa kuwa hatujui kuwa maiti huyu ni katika wenye kurehemewa au sio katika wenye kurehemewa. Makemeo haya ni ya sawa ikiwa mtu huyu anakusudia kuwa maiti huyu amerehemewa. Haifai kwake kusema kuwa amerehemewa au ameadhibiwa bila ya ujuzi. Allaah (Ta'ala) amesema:

وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ ۚ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَٰئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا

"Na wala usiyafuate yale usiyokuwa nayo elimu. Hakika masikio na macho na moyo, vyote hivyo vitautilizwa."¹⁵³

Lakini hata hivyo watu hawakusudii kueleza kwa kukata. Pindi watu wanaposema kwa mfano marehemu baba, marehemu mama au marehemu dada, hawamaanishi kukata moja kwa moja. Wanachokusudia ni kuwaombea Allaah (Ta'ala) awarehemu. Kuna tofauti kati ya du'aa na kuelezea. Kwa ajili hii ndio maana tunasema:

رحمه الله

---

¹⁵³ 17:36

"Allaah amrehemu fulani."

فلان المرحوم

"Marehemu fulani."

Kwa mujibu wa lugha ya kiarabu hakuna tofauti kati ya neno 'mrehemewa` na 'Allaah amrehemu fulani`. Pindi tamko moja litakatazwa basi inatakiwa vilevile kukataza lingine.

Ninaonelea kuwa tamko "marehemu fulani" na "msamehewa fulani" lisikemewe. Kwa kuwa hatuelezei kuwa Allaah amemrehemu au Allaah amemsamehe, bali tunamuomba kwa Allaah na kutarajia hivo. Yanasemwa kwa njia ya matarajio na du'aa na sio kwa njia ya kuelezea. Kama tulivyosema kuna tofauti kati ya hayo mawili¹⁵⁴.

93. Inatakiwa kuwa na msimamo wa kati na kati kwa makaburi

Swali: Tunaona namna baadhi ya watu wanavoyapuza makaburi na wanatembea na kukaa juu yake. Wengine wanayapindukia makaburi na wanayajengea, wanaandika juu yake na wanayawekea mataa. Unasemaje juu ya hilo?

Jibu: Waislamu waliozikwa wana haki zao. Makaburi yao yanatakiwa kutembelewa na kusalimiwa na kuombewa rehema na msamaha. Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) amekataza kutembea juu ya makaburi au kukaa juu yake na kusema:

---

¹⁵⁴ Uk. 205-207

*"Mmoja wenu kukaa juu ya kaa likaunguza nguo zake na likaingia mpaka kwenye ngozi yake ni bora kwake kuliko kukaa juu ya kaburi."*¹⁵⁵

Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) amekataza vilevile kuyajengea makaburi na kuandika juu yake na amemlaani yule mwenye kuyawashia mataa.

Ni wajibu kwetu kutozembea kwa ile heshima ya wajibu ya makaburi. Haijuzu kuyatweza, kukaa juu yake na mfano wa hayo. Haijuzu pia kuyapindukia na kuvuka mipaka.

Ni wajibu kwa mtu katika mambo yote kushikamana na Shari'ah na kutahadhari na fitina ya makaburi na kuwa na msimamo wa kupindukia kwayo¹⁵⁶.

94. Kujenga kuba kutokana na ndoto

Swali: Kuna ambaye alimuota mtu aliyefariki kwa muda. Ndotoni alimwamrisha kumtoa ndani ya kaburi na kumjengea kuba na akawa amefanya hivo. Ni ipi hukumu ya hilo?

Jibu: Ni haramu. Ndoto ikiwa inaenda kinyume na Shari'ah ni batili na ni kutoka kwa shaytwaan. Haijuzu kutekeleza hilo kwa hali yoyote ile. Hukumu za Kishari'ah hazibadiliki kwa ndoto. Lililo la wajibu saa hii ni kubomoa kuba hili walilojenga na kumrudisha maiti katika makaburi ya waislamu.

Nasaha zangu kwa watu hawa na mfano wao wazipime ndogo zao kwa Qur-aan na Sunnah. Kila kinachoenda kinyume na Qur-aan na Sunnah ni chenye kutupiliwa mbali na hakikubaliwi. Haijuzu kwa mtu kuijenga dini yake juu ya ndoto hizi za uongo. Shaytwaan aliapa kwa nguvu za Allaah ('Azza wa Jall)

---

¹⁵⁵ Muslim (971).

¹⁵⁶ Uk. 207-208

ya kwamba atawapoteza watu isipokuwa waja wa Allaah wakweli. Yule ambaye ni mja wa kweli wa Allaah basi atasalimika kutokamana na upotoshaji na shari za shaytwaan. Wengine wote shaytwaan huziharibu 'ibaadah zao, 'Aqiyyah zao, fikira zao na matendo yao mengine. Mtu anatakiwa achunge sana. Allaah ('Azza wa Jall) amesema:

إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا ۚ إِنَّمَا يَدْعُو حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ

"Hakika shaytwaan kwenu ni adui, basi mchukulieni kama adui. Hakika anaitia kikosi chake ili wawe miongoni mwa watu wa Motoni."¹⁵⁷¹⁵⁸

95. Ni ipi hukumu ya kupaweka mataa makaburini?

Swali: Ni ipi hukumu ya kuweka mataa makaburini?

Jibu: Makaburi ambayo watu hawahitajii, kama kwa mfano sehemu ya makaburi kukawa ni papana ambapo wameshamaliza sehemu yote kuwazika watu, hakuna haya ya kuweka mataa.

Ama sehemu ambapo bado kuna nafasi kukaangazwa pembezoni mwake inaweza kusemwa kuwa inafaa. Hakutaangazwa isipokuwa usiku tu. Katika hilo hakuna chochote kinachoonyesha kuwa makaburi yanaadhimishwa. Katika hali hii yatatumiwa wakati wa haja. Lakini mimi naonelea kuwa ikatazwe kupaangaza kabisa kutokana na sababu zifuatazo:

1- Hakuna udharurah.

2- Kukiwa kuna dharurah, watu walete mataa yao.

---

¹⁵⁷ 35:06

¹⁵⁸ Uk. 208

3- Jambo hili likifunguliwa basi kuna khatariki likapea na matokeo yake ikasindikana kulidhibiti.

Ama ikiwa makaburini kuna chumba ambacho kunawekwa ndani yake kokoto na vinginevyo, haina neno kukiweka mataa kwa kuwa kiko mbali na makaburi. Mataa yako kwa ndani na hayaonekani¹⁵⁹.

96. Mtu afanye nini na sehemu ya makaburi ya zamani ambapo kumegeuzwa barabara?

Swali: Mtu apafanye nini sehemu ya makaburi pa zamani ambapo kumegeuka barabara inayopitwa na watu na wanyama?

Jibu: Wale watu wa makaburi wana haki zao kwa kuwa ni waislamu. Kwa ajili hii ndio maana Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) amekataza kuyakanyaga na kukaa juu yake na kusema:

*"Mmoja wenu kukaa juu ya kaa likaunguza nguo zake na likaingia mpaka kwenye ngozi yake ni bora kwake kuliko kukaa juu ya kaburi."*¹⁶⁰

Kama ambavyo Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) amekataza makaburi yositwezwe amekataza vilevile yasiadhimishwe kwa njia inayopelekea katika kupetuka mipaka na shiriki. Kwa hiyo amekataza (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) makaburi yasitiwe chokaa na yasijengewe na kusiandikwe juu yake.

Suala hili kuhusu sehemu ya makaburi ya zamani ambapo kumegeuzwa ni njia na barabara kwa watembeaji na magari na njia ya wanyama ni lazima lipelekwe mahakamani ili wafanye linalopasa na kuilinda sehemu ya

---

¹⁵⁹ Uk. 208-209

¹⁶⁰ Muslim (971).

makaburi na kujenga njia pembezoni mwake ambayo itatumiwa na watu ili kwenda kule wanakoenda¹⁶¹.

97. Ni ipi hukumu ya kuwazika maiti misikitini?

Swali: Ni ipi hukumu ya kuwazika maiti misikitini?

Jibu: Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) amekataza kuwazika maiti misikitini na amekataza makaburi yasifanywe ni mahala pa kuswalia na amemlaani yule mwenye kufanya hivo wakati alipokuwa katika hali ya kukata roho. Ameeleza (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) ya kwamba ni katika matendo ya mayahudi na manaswara¹⁶². Aidha kitendo kama hicho kinapelekea katika shirki. Kuyafanya makaburi ni mahala pa kuswalia na kuwazika maiti ndani ya misikiti kunapelekea katika shirki kwa kuwa watu wanaweza kufikiria kuwa hawa waliozikwa wana uwezo wa kunufaisha na kudhuru na wana sifa maalum ambazo zinapelekea kushirikishwa pamoja na Allaah (Subhaanahu wa Ta'ala). Ni wajibu kwa waislamu watahadhari kutokamana na madhihirisho haya ya khatari na wahakikishe misikiti haina kaburi kabisa na ijengwe juu ya Tawhiyd na 'Aqiydah sahihi. Allaah (Ta'ala) amesema:

وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا

"Hakika sehemu zote za kuswalia ni kwa ajili ya Allaah, basi msiombe yeyote pamoja na Allaah."¹⁶³

---

¹⁶¹ Uk. 210

¹⁶² al-Bukhaariy (1330) na Muslim (16).

¹⁶³ 72:18

Ni wajibu misikiti iwe kwa ajili ya Allaah (Subhaanahu wa Ta'ala) na iwe imetakasika kutokamana na madhihirisho haya ya shirki yanayosababisha kuabudiwa wengine badala ya Allaah. Huu ndio wajibu wa waislamu¹⁶⁴.

98. Kuacha wasia wa kuzikwa msikitini

Swali: Kuna mtu alijenga msikiti na akaacha anausia azikwe ndani yake na akazikwa. Kufanywe nini sasa?

Jibu: Wasia huu sio sahihi. Misikiti sio makaburini. Haijuzu kuzika msikitini. Ni haramu kutekeleza wasia huu. Lililo la wajibu sasa ni kulichimbua kaburi hili na kulizika kwenye makaburi ya waislamu¹⁶⁵.

99. Ni ipi hukumu ya dini kulijenga kaburi kwa matofali na simenti juu ya uso wa ardhi?

Swali: Ni ipi hukumu ya dini kulijenga kaburi kwa matofali na simenti juu ya uso wa ardhi?

Jibu: Kwanza mimi nachukia mtu kuuliza kwa njia kama "Ni ipi hukumu ya dini?", "Ni ipi hukumu ya Uislamu?" na mfano wa hivo. Hakuna anayeabiria juu ya Uislamu kwa kuwa anaweza kukosea na kupatia. Tukisema kuwa anaabiria juu ya Uislamu, ina maana kuwa hawezi kukosea, kwa kuwa

---

¹⁶⁴ Uk. 210-211

¹⁶⁵ Uk. 211-212

Uislamu hauna makosa. Kwa ajili hiyo bora ni kuuliza kwa njia kama "Unasemaje?", "Unaonaje?" na mfano wa hivo.

Kuhusu swali, sionelei kuyajengea makaburi. Imethibiti ya kwamba (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) amekataza kuyajengea makaburi, kukaa juu yake na kuyatia chokaa¹⁶⁶. Kwa hiyo kuyajengea makaburi ni haramu kwa kuwa ni njia inayopelekea yakaabudiwa na kushirikishwa pamoja na Allaah ('Azza wa Jall)¹⁶⁷.

100. Amegundua mifupa ardhini pindi alipokuwa anajenga nyumba

Swali: Kuna mtu alikuwa anachimba msingi wa nyumba yake akakutana na mifupa akaitoa. Ni ipi hukumu ya kitendo chake hichi?

Jibu: Akiwa na uhakika au dhana yenye nguvu ya kwamba ni mifupa ya muislamu, haijuzu kuiotoa. Maiti waliyomo ndani ya makaburi wana haki zaidi ya ardhi kuliko yeye. Walipowazika wao ndio wakawa wamiliki wa ardhi. Haifai kwake kujenga nyumba juu ya makaburi ya waislamu. Akiwa na uhakika kuwa sehemu hiyo ni sehemu ya makaburi ni lazima kwake kuiondoa nyumba hiyo na kuyaacha makaburi hayana nyumba yoyote. Katika hali kama hizi ni wajibu kurejea mahakamani¹⁶⁸.

---

¹⁶⁶ Muslim (970).

¹⁶⁷ Uk. 212-213

¹⁶⁸ Uk. 213

101. Ni ipi hukumu ya kuzika zaidi ya mtu mmoja kwenye kaburi?

Swali: Ni ipi hukumu ya kuzika zaidi ya mtu mmoja kwenye kaburi moja?

Jibu: Lililowekwa katika Shari'ah ni kila mtu azikwe kwenye kaburi lake. Hivo ndivo ilivyokuwa desturi ya waislamu daima. Lakini kukiwa na haja au dharurah ya kuwakusanya wawili au zaidi kwenye kaburi moja, haina neno. Baada ya vita vya Uhud Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) alikuwa akiwazika watu wawili au watatu kwenye kaburi moja. Katika hali hii inatakiwa kumtanguliza karibu na Ka'bah yule ambaye ni mjuzi wao zaidi wa Qur-aan, kwa kuwa yeye ndiye mbora wao. Wanatakiwa kulazwa kwa kukaribiana. Wanachuoni wanasema inatakiwa kuweka kizuizi cha udongo baina yao¹⁶⁹.

102. Msichana wa miezi sita amezikwa kwenye kaburi moja na mvulana wa miezi sita mimba iliyoporomoka

Swali: Msichana wa miezi sita amezikwa pamoja na mvulana wa miezi sita wa mimba iliyoporomoka. Je, inajuzu? Ikiwa haijuzu ni ipi hukumu ya wale waliowazika kwenye kaburi moja?

Jibu: Kilichowekwa katika Shari'ah ni kila maiti kuzikwa kwenye kaburi lake. Hii ndio ilikuwa desturi ya waislamu tokea wakati wa Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) mpaka hii leo. Lakini kukiwa kuna haja ya kuwazika watu wawili au zaidi kwenye kaburi moja, haina neno. Imethibiti katika al-Bukhaariy ya kwamba Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) alikuwa akiwakusanya watu mashahidi wawili au watatu wa Uhud kwenye kaburi moja¹⁷⁰. Kulikuwa kuna haja ya kufanya hivo.

---

¹⁶⁹ Uk. 214

¹⁷⁰ al-Bukhaariy (1345).

Hivi sasa sio wajibu kumfukua msichana huyu na mimba hii iliyoharibika waliyozikwa kwenye kaburi moja. Muda umeshapita. Aliyewazika kwenye kaburi moja kwa sababu ya ujinga hana dhambi. Lakini kwa kila kitendo cha 'ibaadah na vyenginevyo inapaswa kwa mtu kutambua mipaka ya Allaah ('Azza wa Jall) juu ya kitendo hicho ili mtu asitumbukie katika dhambi¹⁷¹.

103. Mama amezikwa na mwanamke aliyezikwa miaka mitatu iliyopita

Swali: Mama yangu alikufa alipokuwa na miaka 85. Akazikwa pamoja na mwanamke mwingine aliyekufa miaka tatu iliyopita. Ni ipi hukumu ya hilo?

Jibu: Haijuzu kumzika pamoja na maiti mwingine maadamu kuna mabaki ya yule maiti mwingine. Kujengea juu ya hili ni wajibu kumzika kila mmoja kwenye kaburi lake. Pindi wanapochimba wakikuta kuna mtu maiti ndani ya ardhi, ni wajibu kurudisha udongo huo na kutafuta kaburi mpya hata kama itakuwa mbali. Muislamu ana heshima yake hata kama ni maiti. Imepokelewa katika Hadiyth:

*"Kuvunja mfupa wa maiti ni kama kuvunja mfupa wa aliye hai."*¹⁷²¹⁷³

---

¹⁷¹ Uk. 214-215

¹⁷² Ahmad (6/48), Abuu Daawuud (3207) na Ibn Maajah (1616).

¹⁷³ Uk. 215

104. Ni ipi hukumu ya kuwazika Ahl-ul-Bid'ah kwenye makaburi ya Ahl-us-Sunnah?

Swali: Ni ipi hukumu ya kuwazika Ahl-ul-Bid'ah kwenye makaburi ya Ahl-us-Sunnah?

Jibu: Ikiwa mzushi huyo Bid'ah zake ni zenye kumtoa katika Uislamu haijuzu kumzika pamoja na waislamu. Ni wajibu makaburi ya makafiri yawe ni yenye kutengana na makaburi ya waislamu. Ama ikiwa Bid'ah zake sio zenye kumtoa katika Uislamu haina neno kumzika pamoja na waislamu¹⁷⁴.

105. Ni ipi hukumu ya kumsomea maiti Qur-aan na kuiweka juu ya tumbo lake?

Swali: Ni ipi hukumu ya kusoma Qur-aan tukufu kwa maiti na kuweka msahafu juu ya tumbo lake? Kutoa pole kuna kikomo cha idadi ya masiku? Inasemekana kuwa ni siku tatu.

Jibu: Hakuna asli sahihi juu ya kumsomea Qur-aan maiti na kusoma karibu na kaburi la yule maiti. Sio jambo limewekwa katika Shari'ah. Bali ni Bid'ah.

Kadhalika kuweka msahafu juu ya tumbo lake ni jambo halina asli. Halikuwekwa katika Shari'ah. Walichosema baadhi ya wanachuoni ni kwamba kuwekwe kipande kidogo cha chuma au kitu kizito juu ya tumbo la maiti ili lisivimbe.

Kuhusu kutoa pole, hakuna kikomo cha masiku kadhaa¹⁷⁵.

---

¹⁷⁴ Uk. 215

¹⁷⁵ Uk. 216

106. Inajuzu kwa mlezi wa maiti kuwaomba wahudhuriaji kumsamehe yule maiti?

Swali: Inajuzu kwa mlezi wa maiti kuwaomba wahudhuriaji kumsamehe yule maiti?

Jibu: Mlezi wa maiti kuwaomba wahudhuriaji wamsamehe yule maiti ni Bid'ah. Sio katika Sunnah kuwaambia wale wahudhuriaji "Msameheni". Midhali hana lolote na wao, basi hawana nyoyoni mwao kitu. Ikiwa alikuwa na chochote baina yake na wao na akafanya lile ambalo ni wajibu kwake kufanya juu ya yule mwingine, moyoni mwa yule mwingine hakuna kitu. Ikiwa hakufanya lile linalomlazimu juu ya yule mwingine, huenda akamsamehe na huenda asimsamehe. Imethibiti ya kwamba Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) amesema:

*"Mwenye kuchukua mali ya watu kwa nia ya kutaka kuilipa, basi Allaah atamlipia nayo. Na yule mwenye kuchukua mali ya watu kwa njia ya kutaka kuibaribu, basi Allaah atamuharibia nayo."*¹⁷⁶¹⁷⁷

107. Ni ipi hukumu ya kumlakinia maiti baada ya kuzikwa?

Swali: Ni ipi hukumu ya kumlakinia maiti baada ya kuzikwa?

---

¹⁷⁶ al-Bukhaariy (2387).

¹⁷⁷ Uk. 216

Jibu: Maoni yenye nguvu ni kuwa asilakiniwe baada ya kuzikwa. Hata hivyo anatakiwa kuombewa msamaha na uthabiti. Hadiyth kuhusu kumlakinia ni dhaifu¹⁷⁸¹⁷⁹.

108. Ni ipi hukumu ya kuwaomba wahudhuriaji wamshuhudilie maiti?

Swali: Baadhi ya waislamu wanawaomba maiti kutamka shahaadah kabla ya kuzikwa. Kwa mfano ndugu au mlezi wa maiti anawauliza wahudhuriaji wanachomshuhudilia yule maiti ambapo wanamshuhudilia wema na kuwa na msimamo. Je, hili lina asli katika Shari'ah?

Jibu: Halina asli katika Shari'ah. Haifai kuwataka watu wamshuhudilie maiti. Ni katika Bid'ah. Wanaweza kumshuhudilia shari na ikaja kuwa ni fedheha kwake.

Kilichothibiti katika Sunnah ni kuwa jeneza lilipitishwa mbele ya Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) akiwa pamoja na Maswahabah wake (Radhiya Allaahu 'anhum) ambapo wakamsifu yule maiti. Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) akasema: "Imewajibika." Kisha kukapita jeneza lingine ambalo wakalisema vibaya. Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) akasema: "Imewajibika." Alipoulizwa ni kwa nini amesema: "Imewajibika" Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) akasema:

"Yule mliyemsifu ataingia Peponi ikawa ni wajibu kwake kuingia Peponi na huyu mmesema vibaya ikawa ni wajibu kwake kuingia Motoni. Nyinyi ni

---

¹⁷⁸ Tazama "Majma'-uz-Zawaa'id" (2/324), "Zaad-ul-Ma'aad" (1/522), at-Talkhiysw al-Habiy (2/135) na "Irwaa'-ul-Ghaliyl" (3/203).

¹⁷⁹ Uk. 217

mashahidi wa Allaah juu ya ardhi. Nyinyi ni mashahidi wa Allaah juu ya ardhi. Nyinyi ni mashahidi wa Allaah juu ya ardhi."¹⁸⁰

109. Ni muda kiasi gani inatakiwa kubaki makaburini baada ya mazishi?

Swali: Baada ya kumzika maiti kuna Hadiyth ya kwamba mtu abaki karibu na kaburi la yule maiti kwa kiasi cha muda wa kumchinja ngamia. Hilo lina maana gani?

Jibu: Haya aliusia 'Amr bin al-'Aasw (Radhiya Allaahu 'anh). Alisema:

"Baada ya kuzikwa simameni karibu na kaburi langu kwa kiasi cha muda wa kumchinja ngamia na kuigawa nyama yake."¹⁸¹

Lakini Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) hakuwaamrisha Ummah wafanye hivo. Wala hayakufanywa na Maswahabah kutokana na ninavyojua. Pindi Mtume alipokuwa akimaliza kumzika maiti anasimama pembezoni naye na kusema:

*"Muombeeni msamaha ndugu yenu na mumtakie uthabiti. Hakika hivi sasa ataulizwa."*¹⁸²

Simama karibu na kaburi lake useme:

اللهم ثبته، اللهم ثبته، اللهم اغفر له، اللهم اغفر له، اللهم اغفر له

"Ee Allaah mthibitishе! Ee Allaah mthibitishе! Ee Allaah mthibitishе! Ee Allaah msamehe! Ee Allaah msamehe! Ee Allaah msamehe!"

---

¹⁸⁰ al-Bukhaariy (1367) na Muslim (949).

¹⁸¹ Muslim (121).

¹⁸² Abuu Daawuud (3221).

Baada ya hapo wanaenda. Kubaki pale ni jambo halikuwekwa katika Shari'ah¹⁸³.

110. Ni ipi hukumu ya kukodi watu nyumbani waje kumsomea yule maiti?

Swali: Ni ipi hukumu ya kusoma Qur-aan kwenye kaburi baada ya mazishi? Ni ipi hukumu ya kukodi nyumbani watu wataomsomea yule maiti Qur-aan?

Jibu: Maoni yenye nguvu ya wanachuoni ni kwamba kusoma Qur-aan kwenye kaburi baada ya mazishi ni Bid'ah. Kitendo hicho hakikukuwa katika zama za Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam). Hakukiamrisha na wala hakuwa akikifanya. Kubwa lililopokelewa ni kwamba (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) baada ya kuzika alikuwa akisema:

*"Muombeeni msamaha ndugu yenu na mumtakeie uthabiti. Hakika hivi sasa ataulizwa."*¹⁸⁴

Lau ingelikuwa kusoma kwenye kaburi ni jambo limewekwa katika Shari'ah na ni zuri basi Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) angeliamrisha ili Ummah wake walijue.

Vilevile hakuna asli ya kuwakusanya watu majumbani ili wasome Qur-aan kwa ajili ya ile roho ya maiti. Salaf (Radhiya Allaahu 'anhum) hawakuwa wakilifanya. Pindi muislamu anapofikwa na msiba kilichowekwa katika Shari'ah ni yeye kusubiri na kutarajia malipo kutoka kwa Allaah na aseme yale wanayosema wenye subira:

"Hakika sisi ni wa Allaah na Kwake ndiko tutarejea. Ee Allaah! Nilipe kwa msiba wangu na unipe kilicho bora zaidi kuliko hicho."

---

¹⁸³ Uk. 218

¹⁸⁴ Abuu Daawuud (3221).

Ama kukusanyika kwenye familia ya yule maiti na kusoma Qur-aan, kupeana chakula na mfano wa hayo ni Bid'ah¹⁸⁵.

111. Inajuzu kuwasomea "al-Faatihah" maiti?

Swali: Inajuzu kuwasomea "al-Faatihah" maiti? Inawafikia?

Jibu: Sijui dalili yoyote kutoka katika Sunnah juu ya kuwasomea maiti "al-Faatihah". Isisomwe. Asli katika 'ibaadah ni makatazo na kukomeka mpaka pale kutaposimama dalili juu ya kuthibiti kitendo fulani na kwamba ni katika Shari'ah ya Allaah ('Azza wa Jall). Dalili ya hilo ni kuwa Allaah amewakemea wale wenye kutunga Shari'ah katika dini ya Allaah yale ambayo hakuyaidhinisha. Amesema (Ta'ala):

أَمْ هُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنْ بِهِ اللَّهُ ۚ وَلَوْلَا كَلِمَةُ الْفَصْلِ لَفُضِيَ بَيْنَهُمْ وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

"Je, wanao washirika waliowatungia dini yale ambayo Allaah hakuyaidhinisha? Lau si neno la uamuzi, bila shaka kungelihukumwa baina yao. Hakika madhalimu watapata adhabu iumizayo."¹⁸⁶

Imethibiti ya kwamba Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) amesema:

*"Atayefanya kitendo kisichoafikiana na amri yetu kitarudishwa."*¹⁸⁷

Ikishakuwa ni chenye kurudishwa kinakuwa ni batili na kisichokuwa na maana. Allaah ('Azza wa Jall) asiabudiwe kwa kitendo kama hicho.

Ama kumkodi mtu asije kumsomea Qur-aan yule maiti na thawabu zimwendee, ni jambo la haramu. Si sahihi kuchukua malipo juu ya kusoma

---

¹⁸⁵ Uk. 218-219

¹⁸⁶ 42:21

¹⁸⁷ Muslim (1718).

Qur-aan. Mwenye kuchukua malipo juu ya kusoma Qur-aan ni mwenye kupata dhambi na wala hapati thawabu. Kusoma Qur-aan ni 'ibaadah na 'ibaadah haifai kuwa ni njia inayopelekea katika maslahi ya kidunia. Allaah (Ta'ala) amesema:

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا نُوَفِّ إِلَيْهِمْ أَعْمَالَهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لَا يُبْخَسُونَ

"Anayetaka uhai wa dunia na mapambo yake Tutawalipa kikamilifu matendo yao humo nao hawatopunjwa chochote humo."¹⁸⁸¹⁸⁹

112. Ni ipi hukumu ya kusoma Suurah "Yaa Siyn" na "al-Ikhlaasw" makaburini?

Swali: Ni ipi hukumu ya kusoma Suurah "Yaa Siyn" na "al-Ikhlaasw" makaburini? Kuna mtu amesema inatakiwa kusoma "al-Ikhlaasw" mara kumi na moja.

Jibu: Ni Bid'ah kusoma Qur-aan makaburini sawa iwe inahusiana na "Yaa Siyn", "al-Ikhlaasw" au "al-Faatihah". Haifai kusoma Qur-aan makaburini. Mtu atosheke na yale yaliyothibiti kwa Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam):

السلام عليكم أهل الديار من المؤمنين والمسلمين، وإنا إن شاء الله بكم لاحقون، نسأل الله لنا ولكم العافية

"Amani ya Allaah iwe juu yenu manyumba ya wakazi waumini na waislamu. Nasi - Allaah akitaka - tutaungana nanyi. Tunamuomba Allaah juu yetu sisi na nyinyi afya."¹⁹⁰

اللهم لا تحرمنا أجره ولا تفتنا بعده و اغفر لنا و له

---

¹⁸⁸ 11:15

¹⁸⁹ Uk. 219-220

¹⁹⁰ Muslim (974).

"Ee Allaah! Usitunyime ujira wake na wala usitujaribu baada yake. Utusamehe sisi na yeye."¹⁹¹

Baada ya hapo mtu aende zake na asizidishe kitu juu ya haya. Si Qur-aan wala kitu kingine¹⁹².

113. Ni ipi hukumu ya kusoma "Yaa Siyn" baada ya kuzika?

Swali: Ni ipi hukumu ya kusoma "Yaa Siyn" baada ya kumzika maiti?

Jibu: Kusoma "Yaa Siyn" kwenye makaburi ni Bid'ah na halina asli. Sio Sunnah kusoma Qur-aan baada ya kuzika. Ni Bid'ah. Pindi Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) alipokuwa anamaliza kuzika anasimama karibu na kaburi na kusema:

*"Muombeeni msamaha ndugu yenu na mumtakie uthabiti. Hakika hivi sasa ataulizwa."*¹⁹³

Hakuna dalili yoyote ya kwamba (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) alikuwa akisoma Qur-aan kwenye makaburi wala hakuliamrisha¹⁹⁴.

---

¹⁹¹ Ahmad (4/79), Abuu Daawuud (3201) na Ibn Maajah (1498).

¹⁹² Uk. 221-222

¹⁹³ Abuu Daawuud (3221).

¹⁹⁴ Uk. 222

114. Ni ipi hukumu ya kusoma Qur-aan kwa ajili ya roho ya maiti?

Swali: Ni ipi hukumu ya kusoma Qur-aan kwa ajili ya roho ya maiti?

Jibu: Kusoma Qur-aan kwa ajili ya roho ya maiti muislamu kwa lengo thawabu zimwendee. Wanachuoni wametofautiana katika maoni mawili:

1- Ni jambo halikuwekwa katika Shari'ah na yule maiti hanufaiki kwa Qur-aan katika hali hii.

2- Maiti ananufaika na inajuzu kumsomea Qur-aan muislamu yeyote ili anufaike na kile kisomo.

Maoni yaliyo na nguvu ni haya ya pili. Kuna dalili ya kwamba inajuzu kumtumia thawabu za 'ibaadah maiti. Mfano wa hilo ni Sa'd bin 'Ubaadah (Radhiya Allaahu 'anh) alitoa swadaqah bustani yake ili thawabu zimwendee mama yake¹⁹⁵. Kuna mtu pia alimwambia Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam):

*"Mama yangu amekufa. Nadhani kuwa lau angeliveza kutamka basi angetoa swadaqah. Je, nimtolee swadaqah?" Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) akasema: "Ndio."*¹⁹⁶

Hali hizi maalum zinathibitisha kuwa aina ya 'ibaadah fulani inajuzu kumtumia thawabu zake muislamu. Hata hivyo lililo bora ni wewe kumuomba du'aa maiti na ufanye matendo mema kwa ajili ya nafsi yako mwenyewe. Kwa kuwa Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) amesema:

*"Anapofariki mwanaadamu matendo yake yote yanakatika isipokuwa mambo matatu; swadaqah yenye kuendelea, elimu watu wananufaika kwayo au mtoto mwema anayemuomba."*¹⁹⁷

Hakusema "au mtoto mwema anayemsomea Qur-aan, anayemswalia, anayemfungia au anayemtolea swadaqah." Alisema:

"... au mtoto mwema anayemuomba."

---

¹⁹⁵ al-Bukhaariy (2756).

¹⁹⁶ al-Bukhaariy (2670) na Muslim (1004).

¹⁹⁷ Muslim (1631).

Mazingira yanahusiana na matendo na inathibitisha kuwa du'aa ndio kitu bora anachoweza mtu kumfanyia maiti, na si kwamba mtu amfanyie matendo mema yule maiti. Mtu yeye mwenyewe ni muhitaji matendo mema na apate thawabu zake zimehifadhiwa kwa Allaah ('Azza wa Jall).

Kuhusu kukodi mtu asome Qur-aan na thawabu za kisomo zimwendee yule maiti, kitendo hicho ni Bid'ah. Katika hali hii thawabu hazimwendei yule maiti kwa kuwa msomaji huyu amesoma kwa ajili ya maslahi ya kidunia. Mwenye kufanya 'ibaadah kwa ajili ya maslahi ya kidunia hana chochote atachopata siku ya Qiyaamah. Allaah (Ta'ala) amesema:

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا نُوَفِّ إِلَيْهِمْ أَعْمَالَهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لَا يُبْخَسُونَ أُولَئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ إِلَّا النَّارُ وَحِطَّ مَا صَنَعُوا فِيهَا وَبَاطِلٌ مَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ

"Anayetaka uhai wa dunia na mapambo yake Tutawalipa kikamilifu matendo yao humo nao hawatopunjwa chochote humo - hao ndio wale ambao hawatokuwa na chochote Aakhirah isipokuwa Moto na yataharibika yale waliyoyafanya humo na ni yenye kubatilika yale waliyokuwa wakiyatenda."¹⁹⁸

Hapa napenda kuwanasihi ndugu zangu ambao wamezowea kufanya kama hivi wahifadhi pesa zao na pesa za warithi wa yule maiti na wajue kuwa kitendo hichi ni Bid'ah kwa dhati yake na maiti hafikiwi na hizo thawabu. Mwenye kupokea malipo kwa kitendo hicho anakula mali za watu kwa dhuluma. Aidha maiti hanufaiki na hilo¹⁹⁹.

---

¹⁹⁸ 11:15-16

¹⁹⁹ Uk. 222-224

115. Ni ipi hukumu ya kukusanyika karibu na kaburi kwa ajili ya kisomo cha Qur-aan?

Swali: Ni ipi hukumu ya kukusanyika karibu na kaburi kwa ajili ya kisomo cha Qur-aan? Je, maiti ananufaika na kile kisomo?

Jibu: Kukusanyika karibu na kaburi na kusoma Qur-aan ni maovu ambayo hayakuwepo wakati wa Salaf.

Kuhusu kama maiti ananufaika, ikiwa makusudio ni kwamba maiti yule asikie, hili halipo. Kwani maiti yule ameshakufa. Imethibiti ya kwamba Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) amesema:

*"Anapofariki mwanadamu matendo yake yote yanakatika isipokuwa mambo matatu; swadaqah yenye kuendelea, elimu watu wananufaika kwayo au mtoto mwema anayemuomba."*²⁰⁰

Hata kama tutasema kuwa anasikia katika hali hii, bado hanufaiki. Angenufaika basi matendo yake pia yasingelikatika. Hadiyth imesema wazi ya kwamba maiti ananufaika kwa matendo yake matatu tu yaliyotajwa.

Ikiwa makusudio ni kwamba maiti ananufaika na kile kisomo cha msomaji kwa njia ya kwamba msomaji ananufaika thawabu za kisomo zimwendee yule maiti, tukisema kuwa kitendo hichi ni Bid'ah, basi hakuna thawabu katika Bid'ah. Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) amesema:

*"Ninakutahadharisheni na Bid'ah, kwani hakika kila Bid'ah ni upotevu na kila upotevu ni Motoni."*²⁰¹

Hatuwezi kugeuza upotevu ukawa ni uongofu.

Isitoshe mara nyingi visomo hivi vinakuwa kwa malipo. Tbaadah kwa malipo ni batili. Yule mkodishwaji na anataka kulipwa thawabu hapa duniani kwa udhahari wa matendo mema hanufaiki nayo; hayamkufurisha mbele ya Allaah na wala hapewi ujira kwayo. Allaah (Ta'ala) amesema:

---

²⁰⁰ Muslim (1631).

²⁰¹ Abuu Daawuud (4607), at-Tirmidhiy (2676) na Ibn Maajah (34). Swahiyh kwa mujibu wa al-Albaaniy katika "al-Irwaa'" (2455).

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا نُوَفِّ إِلَيْهِمْ أَعْمَالَهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لَا يُبْخَسُونَ أُولَئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ إِلَّا النَّارُ ^ط وَحِطَّ مَا
صَنَعُوا فِيهَا وَبَاطِلٌ مَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ

" Anayetaka uhai wa dunia na mapambo yake Tutawalipa kikamilifu matendo yao humo nao hawatopunjwa chochote humo - hao ndio wale ambao hawatokuwa na chochote Aakhirah isipokuwa Moto na yataharibika yale waliyoyafanya humo na ni yenye kubatilika yale waliyokuwa wakiyatenda."²⁰²

Msomaji huyu ambaye amenuia kwa kisomo chake kupata maslahi ya kidunia anatakiwa kutambua kuwa kisomo chake hakikubaliwi na ni chenye kubatilika. Kwa vile kitendo hicho hakina thawabu yoyote basi yule maiti hapewi thawabu kwacho. Kwa msemu mwingine kitendo hicho ni kuharibu mali na wakati huo huo ni kutoka nje ya njia ya Salaf (Radhiya Allaahu 'anhum) na khaswa ikiwa mali hii ni katika mirathi ya yule maiti. Mali hii ni haki ya wachanga, watoto na ambao hawajakomaa. Kuharibu mali yao pasi na haki kunaifanya dhambi iwe kubwa na mbaya zaidi²⁰³.

116. Ni ipi hukumu ya kumpa maiti thawabu za kisomo?

Swali: Ni ipi hukumu ya kumtumia maiti thawabu za kisomo cha Qur-aan?

Jibu: Kitendo hichi kinapitika kwa njia mbili:

1- Mtu akaenda kwenye kaburi la maiti na akamsomea. Haya hayamnufaishi yule maiti. Usikilizaji unaomnufaisha ni ule unaopitika katika uhai wake. Wanapewa thawabu wote wawili yule msikilizaji na yule msomaji. Katika hali hii maiti matendo yake yamekatika. Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) amesema:

---

²⁰² 11:15-16

²⁰³ Uk. 224-226

*"Anapofariki mwanadamu matendo yake yote yanakatika isipokuwa mambo matatu; swadaqah yenye kuendelea, elimu watu wananufaika kwayo au mtoto mwema anayemuomba."*²⁰⁴

2- Mtu akasoma Qur-aan tukufu kwa ajili ya kumuabudu Allaah (Subhaanahu wa Ta'ala) na wakati huo huo akamtumia thawabu za kisomo ndugu yake na jamaa yake muislamu. Wanachuoni wametofautiana juu ya kitendo hichi:

1- Kuna wenye kuonelea kuwa matendo ya kimwili hayamnufaishi yule maiti hata kama atapewa thawabu zake. Asli ni kuwa 'ibaadah imefungamana na yule mwenye kuifanya. 'Ibaadah ni ibara ya unyenyekevu na kufanya maamrisho, jambo ambalo linamrudilia yule mtendaji peke yake. Isipokuwa yaliyothibiti kwa dalili na kwa hiyo hayo ni maalum.

2- Wanachuoni wengine wanaonelea kuwa zile dalili zinazoonyesha thawabu za baadhi ya matendo zinamfikia maiti ni dalili kwamba thawabu za matendo mengine yote zinamfikia pia maiti.

Kilichobaki ni kuangalia kama jambo hilo ni katika mambo yaliyowekwa katika Shari'ah au ni katika mambo yenye kujuzu. Kwa msemu mwingine, imependekezwa mtu kusoma Qur-aan tukufu na kumtumia thawabu zake jamaa au ndugu muislamu maiti au ni katika mambo yenye kujuzu peke yake na halikupendekezwa? Naonelea kuwa ni katika mambo yenye kujuzu peke yake na halikupendekezwa. Yaliyopendekezwa ni kumuomba du'aa na msamaha yule maiti na mfano wa hayo. Kufanya matendo mema na kupeana thawabu zake kubwa linaloweza kusemwa ni kuwa inajuzu tu. Ni jambo halikupendekezwa. Kwa ajili hii Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) hakuwapendekezea nalo Ummah wake. Badala yake aliwapendekezea Ummah wake wamuombe du'aa maiti. Ni dalili inayoonyesha kuwa du'aa ni bora zaidi kuliko kumpa thawabu²⁰⁵.

---

²⁰⁴ Muslim (1631).

²⁰⁵ Uk. 226-227

117. Ni ipi hukumu ya mtu kuwaombea maiti na kujiombea mwenyewe kwenye kaburi?

Swali: Ni ipi hukumu ya kusoma Qur-aan tukufu makaburini? Ni ipi hukumu ya kuwaombea du'aa maiti na mtu kujiombea mwenyewe makaburini?

Jibu: Kusoma Qur-aan makaburini ni Bid'ah. Halikupokelewa kutoka kwa Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) wala Maswahabah wake. Mambo yakashakuwa ni hivo tusizue kutoka kwenye nafsi zetu. Imesihi ya kwamba Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) amesema:

"Ninakutahadharisheni na Bid'ah, kwani hakika kila Bid'ah ni upotevu na kila upotevu ni Motoni."²⁰⁶

Ni wajibu kwa waislamu wawaige Salaf katika Maswahabah na waliowafuata kwa wema mpaka wawe juu ya kheri na uongofu. Imethibiti kuwa Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) amesema:

"Hakika maneno bora kabisa ni maneno ya Allaah na uongofu bora ni wa Muhammad (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam)."

Ama kumuombea du'aa maiti kwenye kaburi lake haina neno. Asimame karibu na kaburi lake na amuombee kwa Allaah amsamehe, amrehemu, amwingize Peponi, ampanulie kaburi lake na mfano wa hayo.

Kuhusu mtu kujiombea du'aa mwenyewe kwenye kaburi, kitendo hichi ni Bid'ah ikiwa alikusudia kufanya hivo. Kwa kuwa amekhusisha 'ibaadah sehemu pasi na dalili ya hilo. Hakuna dalili katika Sunnah juu ya sehemu

---

²⁰⁶ Abuu Daawuud (4607), at-Tirmidhiy (2676) na Ibn Maajah (34). Swahiyh kwa mujibu wa al-Albaaniy katika "al-Irwaa'" (2455).

maalum kwa ajili ya du'aa. Pasi na kujali pahali hapo palipokhusishwa kitendo hicho kinakuwa ni Bid'ah²⁰⁷.

118. Ni ipi hukumu ya kumuombea maiti du'aa ya pamoja baada ya kuzika?

Swali: Ni ipi hukumu ya kuomba du'aa ya pamoja ambapo mmoja anaomba du'aa na wengine wanaitikia "Aamiyn"?

Jibu: Hii sio Sunnah ya Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) wala ya makhaliyfah wake waongofu (Radhiya Allaahu 'anhum). Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) alikuwa akiwaambia wamtakie msamaha na uthabiti yule maiti. Kila mmoja anatakiwa kufanya hivo kivyake na isiwe kwa pamoja²⁰⁸.

119. Ni ipi hukumu ya kupelekea misahafu makaburini?

Swali: Katika baadhi ya makaburi kuna misahafu kwa yule anayetaka kumsomea maiti. Unasemaje juu ya hilo?

Jibu: Naonelea kuwa kitendo hichi ni Bid'ah na kwamba ni wajibu misahafu hii itolewe makaburini na ipelekwe misikitini ili waislamu waweze kunufaika nayo na waisome²⁰⁹.

---

²⁰⁷ Uk. 227-228

²⁰⁸ Uk. 228-229

²⁰⁹ Uk. 229

120. Ni ipi hukumu ya mawaidha wakati wa mchakato wa mazishi?

Swali: Unasemaje juu ya wale wenye kutoa mawaidha wakati wako wanamzika maiti? Kuna tatizo kudumu juu ya kitendo hicho?

Jibu: Naonelea kuwa kitendo hichi sio Sunnah. Kwa kuwa hakikuthibiti kutoka kwa Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) wala Maswahabah (Radhiya Allaahu 'anhum). Kubwa lililopokelewa ni kuwa siku moja (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) alitoka kwenda kwenye jeneza la Answariy mmoja akakaa yeye na wengine wakisubiri azikwe. Hapo ndipo (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) akawaeleza yanayompitikia mwanadamu pindi anapokufa na baada ya kuzikwa. Mara nyingine alisimama (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) karibu na kaburi wakati wa mazishi akasema:

*"Hakuna jeyote katika nyinyi isipokuwa ameshaandikiwa makazi yake Peponi na makazi yake Motoni."*²¹⁰

Lakini hakusimama na kuanza kuwakhutubia kama wanavyofanya baadhi ya watu hii leo. Alikuwa amekaa na akazungumza nao kama katika kikao. Isitoshe hakufanya hivo kama ada. Kwa mfano hakuna neno wakati kunaposubiriwa watu wakazungumza mfano wa maongezi kama haya. Ni Sunnah. Ama kusimama mtu na akaanza kuwakhutubia watu sio katika Sunnah. Isitoshe mawaidha kama haya kabla ya mazishi yanazuia mchakato wa mazishi usiharakishwe²¹¹

---

²¹⁰ al-Bukhaariy (1362) na Muslim (2647).

²¹¹ Uk. 229-230

121. Ni ipi hukumu ya kutoa mawaidha makaburini, masherehe na kwenye mialiko?

Swali: Ni ipi hukumu ya mawaidha makaburini, kwenye masherehe na na kwenye karamu?

Jibu: Mawaidha makaburini inajuzu vile ilivyokuja katika Sunnah. Katika hali hiyo mtu asisimame na kuanza kuwakhutubia watu. Hilo halikuthibiti kutoka kwa Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) na khaswa ikiwa kama atafanya ndio mazowea. Mawaidha makaburini yanatakiwa kuwa vile alivyofanya Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam). Aliwawaidhi pindi aliposimama karibu na kaburi na kusema:

*"Hakuna yeyote katika nyinyi isipokuwa ameshaandikiwa makazi yake Peponi na makazi yake Motoni."*²¹²

Siku nyingine alifika makaburini wakati wamesimama wakisubiri kutengenezwe mwanandani. Akakaa na watu wakaa pembezoni naye. Akaanza kuchimba kwenye ardhi na kijiti na akataja hali ya mwanadamu wakati anapokata roho na baada ya kufa. Akawapa mawaidha ya kihakika. Kitendo kama hichi hakina neno. Ama mtu kusimama na kuanza kuwakhutubia watu ni jambo halikupokelewa kutoka kwa Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam).

Harusini pia haikuthibiti ya kwamba Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) wala Maswahabah (Radhiya Allaahu 'anhum) walikuwa wakiwakhutubia watu kutokana na ninavyojua. Alipopata khabari (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) ya kwamba 'Aaishah (Radhiya Allaahu 'anhaa) amempa mwanamke mwanaume mmoja wa Answaar alisema:

---

²¹² al-Bukhaariy (1362) na Muslim (2647).

*"'Aaishah! Hamkuma na burudani? Answaar wanapendeza na budurani."*²¹³

Inathibitisha kuwa kila kitu kina mahala pake. Watu wanaweza kuchukizwa mtu akisimama kukhutubu harusini. Si kila mtu anayakubali. Baadhi hawakutani na ndugu na marafiki zao isipokuwa katika masherehe haya. Hivyo wanataka kuzungumza, kuulizana na kufurahi ambapo wanaudhika na mawaidha kama haya. Sipendi watu waudhike kwa mawaidha. Watachukia mawaidha yenye kuudhi na yule mtowaji. Lakini lau watu watamuomba mtu azungumze basi azungumze na khaswa ikiwa ni mtu ambaye watu wanakubali maneno yake. Vilevile azungumze endapo ataona maovu anayotaka kuyakemea na kuyatahadharisha. Katika hali hii aseme:

"Ima msimamishe hayo au mimi natoka."

Kila kitu kina mahapa pake. Hata hivyo ni bora ikiwa wanayapokea mawaidha kwa furaha. Kwa ajili hii Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) alikuwa akiwawaidhi Maswahabah wake wakati muafaka bila ya kuwachosha²¹⁴.

122. Ni ipi hukumu ya kutaja mazuri ya maiti?

Swali: Ni ipi hukumu ya kutaja mazuri ya maiti? Ni ipi hukumu ya kumuomba du'aa baada ya kuzikwa? Ni ipi hukumu ya kuwaomba wahudhuriaji wamuombee?

Jibu: Kutaja mazuri ya maiti hakuna neno midhali sio kwa njia ya kuomboleza. al-Haakim amepokea katika "al-Mustadrak" yake kupitia kwa Jaabir (Radhiya Allaahu 'anh) aliyesema:

---

²¹³ al-Bukhaariy (5162).

²¹⁴ Uk. 230-231

"Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) alikuwa katika mazishi ya Banuu Salamah na mimi nilikuwa karibu naye. Baadhi yao wakasema: "Ee Mtume wa Allaah! Alikuwa mwanaume mzuri. Alikuwa ni muislamu safi." Wakamsifu vizuri ambapo Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) akasema: "Wewe unasemaje?" Mtu yule akasema: "Allaah ndiye anajua yale yaliyofichikana."²¹⁵

Kuhusu kumuombea maiti baada ya mazishi au kuomba du'aa, Abu Daawuud amepokea ya kwamba 'Uthmaan bin 'Affaan (Radhiya Allaahu 'anh) amesema:

"Alikuwa (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) alipokuwa anapomaliza kumzika maiti husimama na kusema: "Muombeeni msamaha ndugu yenu na mumtakie uthabiti. Hakika hivi sasa ataulizwa."²¹⁶

Mtu akifanya hivo na mfano wake haina neno²¹⁷.

123. Ni ipi hukumu ya "Chakula cha Ramadhaan"?

Swali: Ni ipi hukumu ya "chakula cha jioni cha Ramadhaan" kinachohusiana na kuchinja kichinjwa kimoja au viwili na kualika watu. Kitendo hichi kinachukuliwa ni wajibu kwa watu wengi. Kwa mtazamo wao wanaonelea kuwa swadaqah zingine zote si sahihi. Mara nyingi hakuna faida ya chakula hichi. Watu wengi wanakuja tu kwa ajili ya kutaka kumpaka mafuta mwalikaji. Inaweza kutokea katika usiku mmoja kukawa sherehe mbili. Je, kitendo hichi ni cha sawa? Kuna njia nyingine ya faida?

Jibu: Mwaliko huu ambao vilevile unaitwa "Chakula cha wazazi wawili" kinaweza kupitika kwa njia mbili:

---

²¹⁵ Tazama "Tafsiyr al-Qur-aan al-'Adhwiym" (1/348) ya Ibn Kathiyr.

²¹⁶ Abuu Daawuud (3221).

²¹⁷ Uk. 236

1- Mchinjaji akaitakidi kuwa atajikurubisha kwa Allaah kwa kichinjwa hichi. Bi maana mchinjaji akaonelea kuwa kichinjwa kwa dhiti yake ni 'ibaadah kama inavyokuwa katika 'Iyd-ul-Adhwhaa. Hii ni Bid'ah. Kichinjwa ni 'ibaadah katika matukio yaliyowekwa katika Shari'ah kama Udhhiyah, 'Aqiyqah na hajj.

2- Mchinjaji akawa amechinja sio kwa ajili ya kujikurubisha kwa Allaah bali ni kwa ajili ya nyama. Badala ya kununua nyama sokoni akaonelea wacha achinje nyumbani kwake. Hili halina neno. Lakini haitakiwi kufanya israfu. Mfano wa hilo ni mtu akachinja zaidi ya haja na akawaalika watu wengi ambao wanakuja tu kwa ajili ya kutaka kuwapaka watu mafuta. Baadaye kukaja kubaki chakula kingi ambacho kitaharibika bila ya faida.

Naonelea kuwa badala yake mtu atoe pesa, nguo, chakula na mfano wa hayo kuwapa mafukara. Yafanyike kwa sababu ya faida mbili:

1- Yanawanufaisha mafukara.

2- Ni salama zaidi kwa kutumbukia katika israfu na ni rahisi kwa mwalikaji na mwalikwaji.

Hapo kabla watu walikuwa katika hali ya shida. Kuwapikia watu chakula ilikuwa ni jambo lenye kuwaathiri wengi. Matajiri walikuwa wakiwatengenezea chakula na kuwaalika watu kwenye chakula hicho. Leo hali imebadilika na himdi zote ni za Allaah na kwa hiyo wasilinganishwe na kipindi kile²¹⁸.

MWISHO!

---

²¹⁸ Uk. 237-238